

**Analys av länsstyrelsernas remissvar och
utformningen av de slutgiltiga
djurskyddsföreskrifterna för nöt och gris (L 104
och L 106)**

*Analysis of county administrative boards' responses to regulation,
suggestions and final animal welfare regulations for bovines and
pigs, (L 104 and L 106).*

Josefin Sunding

Uppsala 2018

Etologi och djurskydd – Kandidatprogram

Analys av länsstyrelsernas remissvar och utformningen av de slutgiltiga djurskyddsföreskrifterna för nöt och gris (L 104 och L 106)

Analysis of county administrative boards' responses to regulation, suggestions and final animal welfare regulations for bovines and pigs, (L 104 and L 106).

Josefin Sunding

Studentarbete 741, Uppsala 2018

**Självständigt arbete i biologi, EX0520, 15 hp, G2E
Etologi och djurskydd – Kandidatprogram**

Handledare: Anna Wallenbeck, Sveriges Lantbruksuniversitet, Institutionen för husdjurens miljö och hälsa

Examinator: Lotta Berg, Sveriges Lantbruksuniversitet, Institutionen för husdjurens miljö och hälsa

Nyckelord: djurskydd, remissvar, offentlig kontroll, svensk djurskyddslagstiftning

Serie: Studentarbete/Sveriges lantbruksuniversitet
Institutionen för husdjurens miljö och hälsa
nr. 741, ISSN 1652-280X

Sveriges lantbruksuniversitet
Fakulteten för veterinärmedicin och husdjursvetenskap
Institutionen för husdjurens miljö och hälsa

I denna serie publiceras olika typer av studentarbeten, bl.a. examensarbeten, vanligtvis omfattande 7,5-30 hp. Studentarbeten ingår som en obligatorisk del i olika program och syftar till att under handledning ge den studerande träning i att självständigt och på ett vetenskapligt sätt lösa en uppgift. Arbetenas innehåll, resultat och slutsatser bör således bedömas mot denna bakgrund.

Innehållsförteckning

Abstract.....	2
1. Introduktion.....	3
1.1 Bakgrund – djurskyddslagstiftning	3
1.1.1 Djurskyddslagstiftningens utveckling.....	3
1.2 Svensk djurskyddslagstiftning	4
1.2.1 Utveckling av svensk lagstiftning – Remissförfarande.....	5
1.2.2 Offentlig kontroll av efterlevnad av svensk djurskyddslagstiftning	6
2. Syftet med studien.....	7
2.1 Frågeställningar:	7
3. Material och metod	7
3.1 Material.....	7
3.2 Textanalys	8
3.2.1 Kvantitativ innehållsanalys	8
3.2.2 Kvalitativ textanalys	8
3.3 Litteraturgenomgång	8
4. Resultat	9
4.1 Länsstyrelsernas ställningstagande till föreskriftsförslagen.....	9
4.2 Länsstyrelsernas variation i remissvaren	11
4.3 Övriga relevanta kommentarer från länsstyrelserna	11
4.4 Jordbruksverkets ändringar av föreskriftsförslagen	12
5. Diskussion.....	13
5.1 Skillnader mellan föreskrifter för nötkreatur och gris.....	14
5.2 Kommentarer relaterade till enskilda föreskrifter	14
5.2.1 Avvänjning.....	14
5.2.2 Slaktgrishållning	15
5.2.3 Stängsel, Rörelsefrihet & Boxmått	16
5.3 Likheter och skillnader i länsstyrelsernas remissvaren	17
5.4 Efter remissvaren – Besluten och dess grunder	18
6. Slutsats	20
7. Populärvetenskaplig sammanfattning	20
8. Tack	21
9. Referenser	22
Bilaga 1	
Bilaga 2	

Abstract

The new animal welfare regulations for farm animals were implemented on December 1, 2017. The previous regulation L 100 were divided in to six different regulations divided between species. Two of the species that now have their own regulations are bovine (*Bos taurus*) with case number L 104 and pig (*Sus scrofa domestica*) with case number L 106. The Swedish Board of Agriculture is the central authority responsible for animal welfare legislation related to animals kept by humans. When developing new regulations, the Swedish Board of Agriculture sends out the proposals to relevant institutions and authorities that may be affected by the changes, for example the county administrative boards. The institutions and authorities then have the opportunity to submit comments on the proposals before the regulations are finally decided by the Swedish Board of Agriculture.

The county administrative boards are in charge of the official control of animal welfare in Sweden. By carrying out controls, the county administrative boards ensure that farmers and animal owners comply with the requirements of the animal welfare legislation. In order to make their work function properly, the legislation needs to be designed in a way that facilitates the farmers and animal owners to comply with the regulations and the county administrative boards to conduct the controls. The aim of this study was to investigate the responses that the county administrative boards handed in to the Swedish Board of Agriculture regarding the new regulations for bovines and pigs, focusing on the effects for the official controls.

The time period for responding to the changes in the provisions regarding the keeping of bovines and pigs was between April 19, 2017, and May 22, 2017. There were 18 county administrative boards that responded to the six regulation changes proposed by the Swedish Board of Agriculture. The main result of the study showed that the county administrative board agreed with the majority of these proposed changes. The majority were positive about the changes in pen sizes for bovines, increased freedom of movement for both bovines and pigs, and clarification regarding allowed fences for pigs. On the other hand, the majority of county administrative boards were negative to the proposal to allow far earlier weaning of piglets. The largest variation between county administrative boards was about the proposal that regulates the number of fattening pigs held in the same compartment. All proposals were implemented in the end, some with minor changes.

1. Introduktion

1.1 Bakgrund – djurskyddslagstiftning

I tidig djurskyddslagstiftning sågs alla husdjur endast som äodelar (Brown, 2013) och djuren ansågs varken kunde känna smärta eller stress (Algers *et al.*, 2011). Med tiden har dock vetenskapen om djurs känslomässiga tillstånd utvecklats och även begreppet djurvälstånd (Algers *et al.*, 2011). Denna förändring kan utläsas av människors personliga inställning till djur samt vad som regleras i lagstiftningen, eftersom lagstiftning reflekterar vad som anses vara acceptabelt i samhället. Kunskap om djurs funktion, särskilt deras beteende och fysiologi har inte bara ökat förståelsen för djurs medvetande utan också medfört att människans medkänsla och respekt gentemot djuren har förstärkts (Brown, 2013; Broom, 2014).

1.1.1 Djurskyddslagstiftningens utveckling

Den första lagstiftningen som förbjöd våld mot djur trädde i kraft 1822 i England (Vapnek & Chapman, 2010). Den vanligaste typen av djurskyddslagstiftning runt om i världen är fortfarande sådan som kriminaliserar våld mot djur, snarare än lagstiftning som syftar till förebyggande arbete mot förbättrad djurvälstånd (Lundmark *et al.*, 2014). År 1964 gavs den mycket uppmärksammade boken *Animal Machines* ut (Harrison, 1964), vilket blev ett startskott för utvecklingen av bredare djurskyddslagstiftning. I boken pekade författarinnan på hur lantbruksdjuren behandlades som livlösa maskiner istället för levande individer (Broom, 2011), och negativa sidor av livsmedelsindustrin som varken samhället eller myndigheterna ville veta av beskrevs (Lundmark *et al.*, 2014). På grund av starka reaktioner på boken *Animal Machines* tillsatte det engelska parlamentet en kommitté för att undersöka hållningen av lantbruksdjur och komma med förslag på lösningar som förbättrade den låga välfärden (Algers *et al.*, 2011). Kommittén föreslog fem grundprinciper för förbättrad djurvälstånd för djurindustrin. Dessa satte grunden till de "fem friheterna" som kan återfinnas i många olika länders djurskyddslagstiftning, även om de inte står ordagrant i dem (Vapnek & Chapman, 2010; Brown, 2013). Den svenska översättningen säger att djur ska vara:

1. Fria från hunger, törst och undernäring- genom tillgång till färskt vatten och en foderstat som vidhåller fullständig hälsa och kraft hos djuren.
2. Fria från obehag- genom att erbjudas en lämplig miljö i form av skydd och en bekväm viloplats.
3. Fria från smärta, skada och sjukdom- genom förebyggande åtgärder eller snabb diagnostik och behandling.
4. Fria från rädsla och oro- genom att säkerställa att djuren hålls under förhållanden som inte innebär ett mentalt lidande.
5. Fria att utföra naturliga beteenden- Genom att erbjuda djuren tillräckligt stor yta, lämpliga resurser och sällskap av andra djur av sin egen art (FAWC, 2009; Vapnek & Chapman, 2010).

Under de senaste 15-20 åren har utvecklingen av djurskyddslagstiftningen runt om i världen gått framåt och ett ökande antal länder har nationella bestämmelser för att skydda de djur som hålls av människan (Brown, 2013). Som Algers *et al.* (2011) diskuterar i sin artikel är begreppet djurskydd en global fråga som berör många. Den ökade efterfrågan av animaliska produkter har också resulterat i

en ökad oro för djurens situation (De La Fuente *et al.*, 2017). Samhällets uppfattning och ståndpunkter gällande djurvälstånd är en viktig faktor i djurskyddslagstiftningen (De La Fuente *et al.*, 2017). Djurskyddsbestämmelserna i ett land bör återspegla vad befolkningen anser vara acceptabelt (Robertson, 2015). Medborgarnas intresse för djurvälstånd är högt inom EU (Eurobarometer, 2016) och det finns en tydlig trend för ökat konsumentintresse för djurvälstånd (Spolder *et al.*, 2011; Leonardsson *et al.*, 2011). Den oro som finns bland medborgare gällande hållande av djur har påverkat EU:s djurskyddspolitik (De La Fuente *et al.*, 2017). Ökade påtryckningar om etiska produktionssystem och behandlingar av djur har resulterat i striktare djurskydd i EU (Broom, 2017). Konsumenterna vill varken stödja eller köpa produkter där produktionen inbegriper till exempel inhumana slaktmetoder eller som på andra sätt är relaterad till låg djurvälstånd (Broom, 2017).

1.2 Svensk djurskyddslagstiftning

Den första djurskyddslagen stiftades i Sverige år 1944 (Djurskyddslagen [1944:219]). Innan denna lag trädde i kraft fanns det bara några få övergripande djurskyddsbestämmelser, som för djurplågeri i strafflagen samt föreskrifter i lagen om polisens rätt till omhändertagande och i lagen angående slakt av husdjur (Prop. 1987/88:93). I och med den nya lagen blev det mer fokus på vård samt hantering av djur och grundprincipen var att alla djur ska garanteras skydd (Prop. 1987/88:93). Den nuvarande djurskyddslagen trädde i kraft år 1988 (Djurskyddslagen [1988:534]), och fortsatte bygga på principen att djurskyddet ska fungera i förebyggande syfte (Prop. 2017/18:147). Ett exempel på detta är 2 § djurskyddslagen (1988:534) som reglerar att djur ska behandlas väl och skyddas mot onödigt lidande och sjukdom. Från och med den 1 april 2019 kommer en ny djurskyddslag att träda i kraft (Regeringen, 2018).

Utöver djurskyddslagen har vi i Sverige ytterligare två nivåer av djurskyddslagstiftning (Figur 1). Djurskyddsförordningen (1988:539) som innehåller kompletterande bestämmelser till djurskyddslagen och sedan ett 30-tal mer detaljerade föreskriftssamlingar. Dessa föreskrifter bestämmer Jordbruksverket med stöd av bemyndigande från regeringen (SFS 1988:539). Jordbruksverket är den centrala myndigheten för djurskydd i Sverige (Jordbruksverket, 2018a). Utifrån EU:s regleringar och Sveriges djurskyddslag har därmed Jordbruksverket ansvaret för att utforma djurskyddsbestämmelserna (Jordbruksverket, 2018a).

Figur 1. De tre djurskyddslagsnivåerna i Sverige och vilken myndighet som stiftar dem.

Tidigare var samtliga djurskyddsbestämmelser för lantbrukets djur samlade i en gemensam föreskriftssamling, vilket var Statens jordbruksverks föreskrifter och allmänna råd (SJVFS 2010:15) om djurhållning inom lantbruket m.m. saknr L 100. Jordbruksverket föreslog att denna skulle upphöra och att författningen istället skulle regleras i sex nya djurslagsspecifika samlingar (Jordbruksverket, 2017a). Anledningen till detta berodde på att den dåvarande författningen innehöll föreskrifter och allmänna råd för flera djurslag vilket resulterade i att innehållet ofta ändrades (Jordbruksverket, 2017b). Detta ledde till många så kallade ändringsföreskrifter och författningen blev till slut svåröverskådlig (Jordbruksverket, 2017b). I och med uppdelningen skulle det bli enklare för berörda företag att få grepp om de relevanta föreskrifterna för deras verksamhet, och ändringar skulle ske med längre mellanrum då innehållet blev reducerat (Jordbruksverket, 2017b).

Den 1:a december 2017 trädde de nya djurslagsspecifika föreskrifterna i kraft och den tidigare L 100 upphörde att gälla (Jordbruksverket, 2017c). Två av de djurslag som numera har egna bestämmelser är nötkreatur (*Bos taurus*) med saknummer L 104 och gris (*Sus scrofa domestica*) med saknummer L 106. De mest betydande förändringarna sedan uppdelningen av L 100 är bland annat ett utökat krav på rörelsefrihet för nötkreatur och gris (2 kap. 12 § Statens jordbruksverks föreskrifter och allmänna råd [SJVFS 2017:24] om nötkreaturshållning inom lantbruket m.m. saknr L 104; 2 kap. 11 § Statens jordbruksverks föreskrifter och allmänna råd [SJVFS 2017:25] om grishållning inom lantbruket m.m. saknr L 106). Det har även skett en förändring av måtten till kalvboxar med rörliga golv (5 kap. 9 §, L 104). *Rörliga golv* är ett inhysningssystem som fungerar självrengörande genom att golvet automatiskt rör sig och för ut avföringen från boxen, därav namnet (Movingfloor, 2018). Andra betydande förändringar som skett är att besättningar som väljer att uppfylla elva villkor kan komma att avvänja sina smågrisar vid en ålder av 21 dagar istället för 28 dagar som tidigare var den enda regleringen (3 kap. 2 §, L 106). De producenter som håller slaktgrisar kan även komma att utöka antalet i samma stall till 600 djur istället för 400 om dessa uppfyller fyra villkor (5 kap. 2 §, L 106).

1.2.1 Utveckling av svensk lagstiftning – Remissförfarande

Vid utveckling av nya föreskrifter skickar Jordbruksverket ut förslagen på remiss till de instanser som kan komma att påverkas av förändringarna, till exempel länsstyrelserna. En remiss är ett betänkande som alla berörda aktörer kan välja att svara och lämna synpunkter på, ett så kallat remissvar (Regeringen, 2015). Enligt förvaltningsrätten (1986:223) ska en remiss skickas ut när den aktuella myndigheten bedömer att det finns ett behov av andra aktörers yttrande. Remissinstanserna har därefter vanligtvis en bestämd tid på sig att besvara remissen (SFS 1986:223) och svaren ska i regel vara skriftliga (Riksdagen, 2018).

Jordbruksverket skickade ut remiss om föreskriftsförslagen för L 104 (nöt) och L 106 (gris) den 19 april 2017 och remissinstanserna hade fram till den 22 maj 2017 att besvara remissen (G. Palmqvist, Jordbruksverket, personligt meddelande, 8 maj 2018). Enligt Gunnar Palmqvist, djurskyddshandläggare på Jordbruksverket har de ingen speciellt sändlista som de använder vid varje remissutskick utan den anpassas vid varje enskilt tillfälle så att den passar mottagaren och dess intresse (Personligt meddelande, 8 maj 2018). Vidare berättar Gunnar Palmqvist att det dock finns

några remiss- och samrådsinstanser som är obligatoriska, till exempel Kommerskollegium, Regelrådet samt Näringslivets regelnämnd.

1.2.2 Offentlig kontroll av efterlevnad av svensk djurskyddslagstiftning

Jordbruksverket som är den centrala myndigheten med ansvar för djurskydd och har i uppdrag att samordna, ge råd och vägleda Sveriges 21 stycken länsstyrelser (Jordbruksverket, 2018a). Enligt 24 § djurskyddslagen (1988:534) är länsstyrelserna den myndighet som är ansvarig för den offentliga kontrollen och efterlevnaden av samtliga djurskyddslagstiftningar. Detta betyder att länsstyrelserna är den kontrollmyndighet som genom bland annat rådgivning och information ska underlätta för djurhållarna att fullgöra sina skyldigheter enligt djurskyddsbestämmelserna (SFS 1988:534).

Enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EG) Nr 882/2004 av den 29 april 2004 om offentlig kontroll för att säkerställa kontrollen av efterlevnaden av foder- och livsmedelslagstiftningen samt bestämmelserna om djurhälsa och djurskydd¹ bör offentlig kontroll genomföras med lämpliga metoder och med personal som är kompetent och lämpad för uppgiften. Metoder av djurskyddskontroll som länsstyrelserna genomför är bland annat normalkontroller, antingen slumpmässiga eller riskbaserade (Hultgren, 2009). Utöver det finns det även exempelvis tvärvillkorskontroller eller kontroller efter inkommen djurskyddsanmälan (Hultgren, 2009). Personalen som utför dessa är i bakgrunden ofta biologer, miljöhälsoinspektörer eller agronomer med god träning inom djurskydd (Lundmark, 2016).

Under 2017 utfördes cirka 10800 djurskyddskontroller runt om i landet (Jordbruksverket, 2017c). Målet varje år är att minst 10 % av kontrollobjekten med livsmedelsproducerande djur kontrolleras (Livsmedelsverket *et al.*, 2018), och åtminstone 50 % av dessa bör vara planerade normalkontroller enligt Statens jordbruksverks föreskrifter och allmänna råd (SJVFS 2008:67) om offentlig djurskyddskontroll, senast ändrad genom SJVFS 2012:20, saknr L 44. Kontrollförordningen säger att den offentliga kontrollen också ska vara riskbaserad (Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 882/2004). För att underlätta länsstyrelserna i detta arbete har Jordbruksverket tagit fram en modell för riskklassificering av kontrollobjekt (Jordbruksverket, 2017d). SToRK som programmet heter implementerades 2013 och beräknar en risk för varje djurhållare utifrån de uppgifter som finns inregistrerade i länsstyrelsernas databas (Jordbruksverket, 2017d).

Under 2009 skedde en reform inom den offentliga kontrollen när ansvaret för kontrollerna lades över från kommunerna till länsstyrelserna (Statskontoret, 2011). Bakgrunden till detta var en längre tids problematik inom djurskyddskontrollen (Prop. 2007/08:63). Kritik som framkommit har menat att kvalitén av kontrollerna varit låg och likvärdigheten bristande (Prop. 2007/08:63). I och med reformen var det regeringens bedömning att en förändring skulle bidra till en kompetensökning som ökar förutsägbarheten och rättssäkerheten för den enskilda (Prop. 2007/08:63).

---

¹ EGT L 165, 30.4.2004, s.1, Celex 32004R0882.

2. Syftet med studien

Syftet med arbetet var att kartlägga länsstyrelsernas remissvar gällande L 104 (nöt) och L 106 (gris) och att jämföra dessa med Jordbruksverkets slutgiltiga föreslagna föreskriftsförändringar, med fokus på potentiella effekter för den offentliga kontrollen.

2.1 Frågeställningar:

- Vilka är länsstyrelsernas ställningstaganden till föreskriftsförslagen?
- Finns det en variation i remissvaren mellan länsstyrelserna och i så fall vilka likheter och skillnader går att identifiera?
- I de fall där tydlig samsyn finns mellan länsstyrelserna, vilka likheter och skillnader finns mellan remissvaren och de beslutade föreskrifterna?

3. Material och metod

3.1 Material

För att besvara arbetets frågeställningar begärdes samtliga inkomna remissvar från Sveriges 21 stycken länsstyrelser gällande förändringar i L 104 (nöt) och L 106 (gris) ut från Jordbruksverket. Remissrundan hade diarienummer 5.2.17-6546/17. Jordbruksverket kontaktades via deras generella e-mailadress och den berörda avdelningen, Enheten för idisslare och gris, bifogade de efterfrågade dokumenten i ett svarsmail. Dokumenten som bifogades var länsstyrelsernas remissvar gällande L 104 (nöt) och L 106 (gris), Jordbruksverkets egna sammanställning av samtliga inkomna remissvar samt Jordbruksverkets åtgärdsbeskrivning av föreskriftsförslagen.

Remissvaren lästes noggrant igenom och innehållen bearbetades och sammanställdes i Microsoft Excel 2015 och delades där upp i tre olika kategorier för att lättare överblicka remissinnehållen. Kategorierna valdes till två djurslagsspecifika (”nöt” och ”gris”) och en övergripande (”alla”) eftersom vissa delar av remissvaren gällde båda författningarna och djurslagen. Därefter granskades kategoriernas innehåll för att belysa hur många av länsstyrelserna som hade berört de sex föreslagna förändringarna i deras remissvar och vad deras synpunkter rörande dessa var. Därefter söktes sedan de kommentarer som länsstyrelserna hade skrivit gällande föreskriftsförslagets effekter för den

offentliga kontrollen. Slutligen sammanställdes länsstyrelsernas ställningstaganden samt de kommentarer som behandlade djurskyddskontrollen i ett dokument.

3.2 Textanalys

Remissvaren analyserades med kvantitativ och kvalitativ *textanalys*. Inom forskningsarbeten kan det vara en bra kombination att använda sig av båda metoderna (Esaisasson *et al.*, 2017). Esaisasson *et al.* (2017) beskriver i sin bok att ”Kvantitativa mått kan vara viktiga inslag i en analys som intresserar sig för texters mening”. Det vill säga att det kan vara fördelaktigt att kombinera kvantitativ och kvalitativ textanalysmetod med varandra. I det här arbetet kombineras de två metoderna genom en generell kvantitativ överblick av länsstyrelsernas ställningstaganden till de föreslagna förändringarna med en djupare kvalitativ analys av innehållet i dessa ställningstaganden.

3.2.1 Kvantitativ innehållsanalys

Kvantitativ innehållsanalys består av två delar: med *innehållsanalys* menas att innehållet i en skriftlig text blir undersökt (Esaisasson *et al.*, 2017). Vidare betyder *kvantitativ* att undersökningen av texten baseras på likvärdiga, jämförbara och numeriska värden. Denna analys är därför användbar när man vill kategorisera delar av en text och se förekomsten av någonting specifikt (Esaisasson *et al.*, 2017). Den kvantitativa analysen i den här studien bestod av att för varje remissvar kategorisera länsstyrelsernas ställningstagande i relation till de olika delar av föreskrifterna. Kategorierna som valdes var djurslagsspecifika och innehöll följande kategorier; ”nöt”, ”gris” och ”alla”. Därefter analyserades vilka föreskrifter som länsstyrelserna hade mest omfattande synpunkter kring, vad deras ställningstagande var (positivt/negativt) och hur många länsstyrelser som hamnade inom varje kategori.

3.2.2 Kvalitativ textanalys

Kvalitativ textanalys skiljer sig från den kvantitativa då den fokuserar på att ta fram textens väsentliga innehåll genom en noggrann genomgång av textens olika delar samt dess helhet (Esaisasson *et al.*, 2017). Det är en mer beskrivande och djupgående analysmetod. Den kvalitativa analysen i den här studien bestod av att sortera ut de delar av remissvaren som flest länsstyrelser hade kommenterat och analysera gemensamma nämnare mellan svaren, som till exempel effekter för den offentliga kontrollen. Istället för att analysera numeriska värden söktes teman och mönster i kommentarerna.

3.3 Litteraturgenomgång

För att hitta relevant litteratur kopplat till bakgrund och diskussion har databaser så som Google Scholar, Web of Science samt bibliotekets söktjänst Primo använts. De sökord som användes var bland annat *animal welfare*, *animal law*, *legislation*, *regulation* och *official controls* samt en kombination av dessa. Mestadels har dock referenslistor av tidigare publicerade artiklar använts för att

hitta relevanta källor, så väl vetenskapliga som populärvetenskapliga källor samt lagtexter och rapporter.

4. Resultat

Totalt valde 18 län att besvara Jordbruksverkets två remisser, vilka var Blekinge, Gotland, Gävleborg, Halland, Jämtland, Jönköping, Kalmar, Kronoberg, Norrbotten, Skåne, Stockholm, Uppsala, Västerbotten, Västernorrland, Västmanland, Västra Götaland, Örebro och Östergötland. Av dessa 18 valde inte alla att svara på remissförslagen för båda djurslagen (L 104 och L 106), vilket ledde till att totalt 34 remissvar användes i analysen. Gällande remissförslaget till nöt (L 104) valde 17 stycken länsstyrelser att svara (Kalmar saknades) och gällande gris (L 106) valde 17 stycken att besvara remissen (Norrbotten saknades).

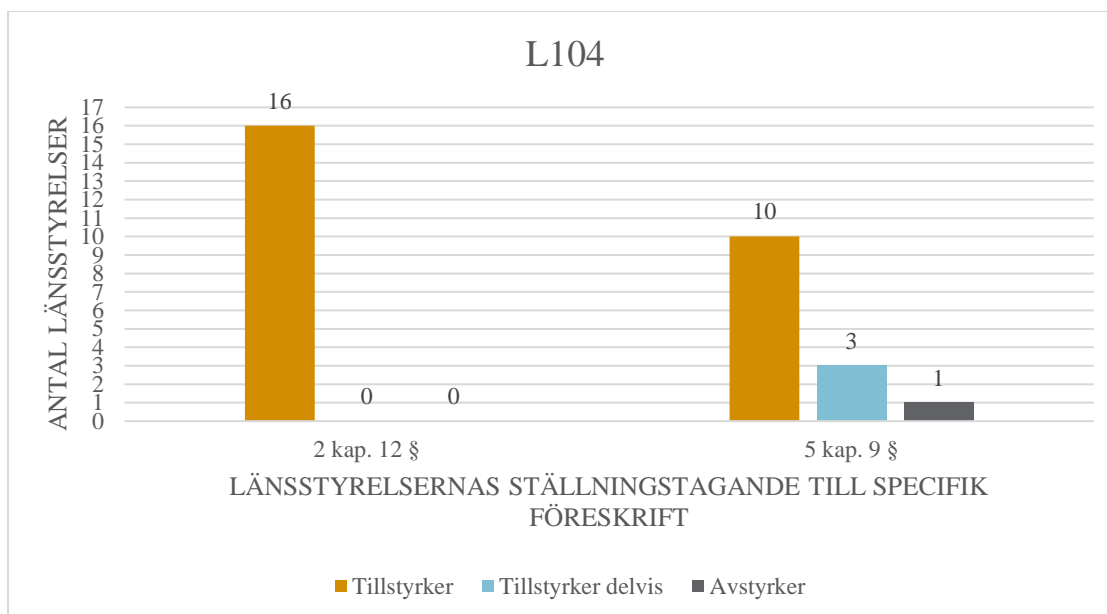
4.1 Länsstyrelsernas ställningstagande till föreskriftsförslagen

Vid genomgången av remissvaren visade det sig att länsstyrelserna hade omfattande svar angående alla de sex föreskrifter som Jordbruksverket hade förändringsförslag till (Tab. 1).

Tabell 1. De sex föreslagna förändringarna, både inom L 104 (nöt) och L 106 (gris), som de 18 länsstyrelserna beskrev i sina remissvar. Vad föreskrifterna handlar om samt hur många av länsstyrelserna som hade en åsikt om de specifika föreskriftsförslagen.

Författning	Kapitel	Paragraf	Avseende	Antal länsstyrelser
L104 (nöt)	2	12	Rörelsefrihet	16
L104 (nöt)	5	9	Boxmått – rörliga golv	14
L106 (gris)	2	11	Rörelsefrihet	17
L106 (gris)	3	2	Avvänjningstid	17
L106 (gris)	5	2	Slaktgrishållning	17
L106 (gris)	6	1	Stängsel	15

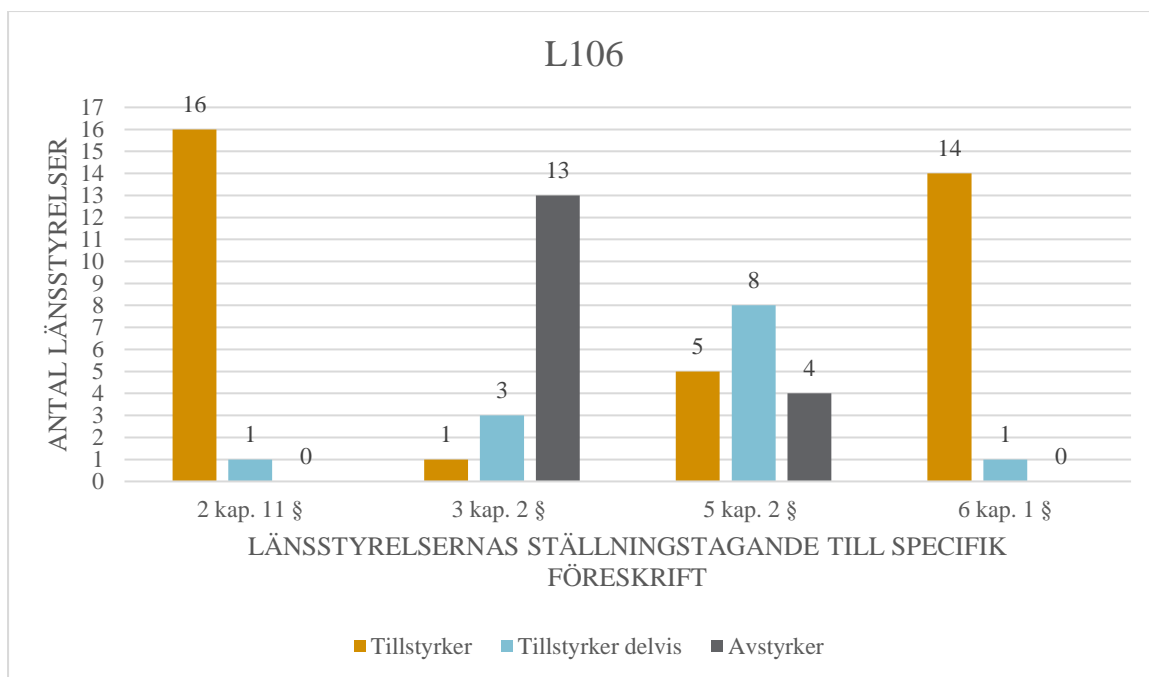
Två av dessa föreskrifter var från L 104 och de resterande fyra från L 106. De två nötföreskrifterna behandlar nötkreaturs rörelsefrihet och boxmått till inhysningssystemet rörliga golv. 2 kap. 12 § (L 104) handlar i grova drag om att nötkreaturs rörelsefrihet inte får begränsas genom att en tyngd fästs vid djuret eller att delar av kroppen binds ihop eller binds samman med ett annat djur (Bilaga 1). Samtliga länsstyrelser som besvarade remissen ställde sig positiva till denna föreskrift (Fig. 2). 5 kap. 9 § (L 104) gäller minsta godkända utrymme i gemensambox och tabellen innehåller nu också boxmått till rörliga golv (Bilaga 1). Gällande denna föreskrift var majoriteten av länsstyrelserna positiva till att tabellen kompletterats med rörliga golv (Fig. 2).

Figur 2. Länsstyrelsernas ställningstagande till de två nötföreskrifterna. Hur många länsstyrelser som antingen tillstyrker, tillstyrker delvis eller avstyrker varje föreskrift.

Den första föreskriften behandlar grisars rörelsefrihet och den lyder på samma vis som för nötkreatur. 2 kap. 11 § (L 106) innehåller ett förbud mot att begränsa en gris rörelsefrihet genom att en tyngd fästs vid djuret eller att delar av kroppen binds ihop eller binds samman med ett annat djur (Bilaga 2). På samma vis som för nötkreatur var majoriteten av länsstyrelserna positiva till detta (Fig. 3). 3 kap. 2 § (L 106) gäller smågrisavvänjning. Föreskriften fastslår att smågrisar inte får avvänjas förrän de uppnått en ålder av 28 dagar men att vissa besättningar som uppfyller en lista av 12 krav kan komma att avvänja en andel (10%) av smågrisarna i en produktionsomgång upp till sju dagar tidigare (Bilaga 2). Till detta ställde sig de flesta länsstyrelser som valt att svara negativt (Fig. 3).

Den tredje grisföreskriften behandlar slaktgrishållning. 5 kap. 2 § (L 106) handlar om hur många slaktgrisar som får hållas i stallar med omgångsuppfödning och rekrytering. Föreskriften stadgar att upp till 600 slaktgrisar får hållas i samma stall om en lista av fyra krav är uppfylld (Bilaga 2). Den största delen av länsstyrelserna tillstyrkte delvis detta förslag (Fig. 3). Meningarna var dock delade. Den fjärde och sista föreskriften handlar om de stängsel som finns då grisar har tillgång till utomhusvistelse. 6 kap. 1 § handlar i grova drag om att det stängsel som används ska vara väl uppsatt och anordnat på ett sådant sätt att djur inte kan skadas, samt att taggtråd inte får användas (Bilaga 2). Majoriteten av länsstyrelserna var positiva till detta (Fig. 3).

Figur 3. Länsstyrelsernas ställningstagande till de fyra grisföreskrifterna. Hur många länsstyrelser som antingen tillstyrker, tillstyrker delvis eller avstyrker varje föreskrift.

4.2 Länsstyrelsernas variation i remissvaren

Den största variationen bland länsstyrelsernas åsikter var gällande 5 kap. 2 § (L 106) som reglerar slaktgrishållning och därmed hur många slaktgrisar som får hållas i samma stall. Av 17 stycken svar var åsikterna jämnt fördelade över de tre svarsalternativen (Fig. 3). Mest likhet gick att hitta gällande 2 kap. 12 § (L 104) som behandlar nötkreaturs rörelsefrihet och att denna inte får begränsas, då samtliga svar var av samma åsikt (Fig. 2). I sin helhet var dock länsstyrelsernas svar likartade då det i de flesta fall var en klar majoritet av länsstyrelserna som hade samma, positiva, ställningstagande till föreskriftsförslagen.

Totalt sett var det 11 av länsstyrelserna som på något vis nämnde vad föreskriftsförslagen kunde få för effekter för den offentliga kontrollen. Av dessa länsstyrelser uttryckte många att det bland annat kommer bli problematiskt att kontrollera att de specifika villkoren gällande slaktgrishållning och avvänjning är uppfyllda. Vidare skrev vissa av länsstyrelserna att föreskrifterna i allmänhet behöver förtydligas för att kontrollerna ska bli mer likriktade.

4.3 Övriga relevanta kommentarer från länsstyrelserna

Många av länsstyrelserna uttryckte sig positivt gällande att den tidigare författningen L 100 delades upp i djurslagspecifika föreskriftssamlingar. De kommenterade att detta bland annat kommer förtydliga och förenkla tillämpningen av bestämmelserna, både för djurhållare och djurskyddshandläggare. En av länsstyrelserna beskrev i sitt remissvar att det dock var olyckligt att

Jordbruksverket avsåg sig att ta emot synpunkter utöver de föreslagna ändringarna i remissen. Det hade varit ett bra tillfälle att ta tillvara på den kompetens och erfarenhet som finns hos länsstyrelserna. En annan länsstyrelse påtalade i remissvaret att länsstyrelserna borde givits möjlighet att i tidigt samråd lämna synpunkter innan Jordbruksverket gick ut med förslagen om ändringarna.

Utöver de kommentarer som berörde remissinnehållet generellt och hur förändringarna bedöms påverka den offentliga kontrollen lämnade länsstyrelserna svar som beskrev hur föreskriftsändringarna skulle påverka djurhållningen utifrån ett djurvälståndsperspektiv.

4.4 Jordbruksverkets ändringar av föreskriftsförslagen

Samtliga av de sex föreskriftsförslagen som Jordbruksverkets presenterade verkställdes. Av dessa var det fyra stycken som genomfördes med ändring medan två genomfördes enligt förslaget (Tab. 2).

Tabell 2. Jordbruksverkets förändringar av föreskriftsförslagen efter remissinstansernas svar till L 104 (nöt) och L 106 (gris).

Författning	Kapitel	Paragraf	Avseende	Åtgärd
L104 (nöt)	2	12	Rörelsefrihet	Genomförs med ändring
L104 (nöt)	5	9	Boxmått – rörliga golv	Genomförs med ändring
L106 (gris)	2	11	Rörelsefrihet	Genomförs med ändring
L106 (gris)	3	2	Avvänjningstid	Genomförs med ändring
L106 (gris)	5	2	Slaktgrishållning	Genomförs enligt förslaget
L106 (gris)	6	1	Stängsel	Genomförs enligt förslaget

2 kap. 12 § (L 104) som gäller nötkreaturs rörelsefrihet kommer verkställas med ett tillägg som gör det möjligt att sammanbinda delar av djuret när det är i behandlingssyfte. Jordbruksverket menar att delar av djurets kropp då får sammanbindas så länge det inte är skadligt eller plågende för djuret. Länsstyrelserna hade ett fåtal kommentarer som gällde ett förtydligande av föreskriften. Bland annat att det skulle behöva vara tydligare vad som menas med ett föremål för att kontrollanten ska veta hur han eller hon ska agera vid kontrolltillfället. Jordbruksverket valde att i stället fokusera på att inte förbjuda vedertagna behandlingsmetoder som djurhållarna själva kan utnyttja, som till exempel fläksband som används vid fläkskador.

5 kap. 9 § (L 104) som handlar om boxmått till rörliga golv kommer verkställas med en förändring i tabellen. Även här har vissa länsstyrelser menat att föreskriften behöver ett förtydligande. I stället för att låta rörliga golv stå tillsammans med gödseldrainerande golv får den en egen kolumn. Västernorrlands län var den enda remissinstans som föreslog att rörliga golv behövde en egen kolumn för att det skulle bli tydligare och Jordbruksverket genomförde detta.

2 kap. 11 § (L 106) gäller grisars rörelsefrihet och likadant som med nötkreatur kommer föreskriften verkställas med ett tillägg som gör det möjligt att sammanbinda delar av djuret i behandlingssyfte. Länsstyrelsernas kommentarer angående detta är ungefär likadana som kommentarerna rörande nötkreaturföreskriften, alltså att föreskriften behöver ett förtydligande om vad som menas med ett föremål. Jordbruksverket valde även här att inte göra ett förtydligande av begreppet.

3 kap. 2 § (L 106) som behandlar avvänjningstiden för smågrisar kommer genomföras med några redaktionella förändringar samt att villkor tre, som handlar om krav på godkänd djurskyddsdeklaration tas bort. Majoriteten av länsstyrelserna ställde sig negativa till denna föreskrift och vissa av dem uttryckte att det finns en risk att den kommer bli svår vid kontrollerna. De menar att det är många aspekter som ska vara uppfyllda vilket kan resultera i att föreskriften blir svårbedömd. Villkor tre om godkänd djurskyddsdeklaration var en av de delar som ansågs behöva förtydligande för att underlätta djurskyddskontrollen då det var oklart vad som egentligen menades med villkoret. Jordbruksverket valde att ta bort kravet på godkänd djurskyddsdeklaration efter remissinstansernas kommentarer om dess otydlighet. Övriga kommentarer fick inte gehör och fick inga ändringar i det slutgiltiga förslaget som följde.

5 kap. 2 § (L 106) handlar om slaktgrishållning och föreskriften kommer verkställas enligt förslaget, utan vidare förändring. En av länsstyrelserna har även här kommenterat att föreskriftens alla villkor kan försvåra den offentliga kontrollen. En annan länsstyrelse poängterade att det borde läggas mer tyngd på djurhållarnas ansvar att dokumentera sina rutiner för att underlätta djurskyddskontrollerna. Jordbruksverket valde att genomföra föreskriften enligt det givna förslaget, utan förändringar.

6 kap. 1 § (L 106) som gäller grisars stängsel vid utomhusvistelse kommer även denna verkställas utan vidare förändringar. En av länsstyrelserna påtalade att föreskriften skulle behöva vara tydligare och då också nämna att stängslen behöver vara sträckta. Jordbruksverket menar dock att beskrivningen av ett godkänt stängsel innefattar att det är sträckt så att något förtydligande inte behövs.

5. Diskussion

Syftet med arbetet var att kartlägga länsstyrelsernas remissvar gällande L 104 (nöt) och L 106 (gris) och att jämföra dessa med Jordbruksverkets slutgiltiga föreslagna föreskriftsförändringar. Det huvudsakliga fokuset låg på effekter för den offentliga kontrollen och därför analyserades just länsstyrelsernas remissvar eftersom länsstyrelserna är ansvarig myndighet för arbetet med djurskyddskontrollerna. Studien begränsades till de föreskrifter som rör hållande av nötkreatur och gris eftersom dessa föreskrifter var ute på remiss under samma tidsperiod samt att det är två djurslag som finns representerade i de flesta län i Sverige.

Totalt 18 av 21 länsstyrelser valde att besvara Jordbruksverkets remiss. Den höga andelen länsstyrelser som svarade på remissen är positivt eftersom det ger en tillförlitlig bild av länsstyrelsernas syn på djurskyddsarbetet i Sverige. Många av länsstyrelsernas remissvar innehåller kommentarer om hur föreskriftsförslagen kan påverka djurvälståndet. Ett utökat krav på rörelsefrihet för båda djurslagen samt ett förbud mot användning av taggtråd till gris kan enligt länsstyrelserna förbättra djurens välfärd genom de får en större chans att röra sig fritt samt att skaderisken reduceras. Dock har länsstyrelserna även kommenterat att avvänjnings- och slaktgrishållningsförslaget istället kan försämra välfärdet på grund av komplikationer relaterade till framför allt biologiska faktorer, som beteendestörningar samt sjukdom. Det var däremot inte lika många remissvar som berörde hur den offentliga kontrollen påverkas eftersom endast 11 länsstyrelser kommenterade vad föreskriftsförändringarna kunde få för inverkan på djurskyddskontrollerna. Det begränsade underlaget kan göra det svårt att dra slutsatser om vad länsstyrelserna som samlad myndighet tror att de nya föreskrifterna kommer få för effekter för den offentliga kontrollen. Däremot var de svaren som lämnats rörande offentlig kontroll i samma riktning, vilket stärker resultatets betydelse.

5.1 Skillnader mellan föreskrifter för nötkreatur och gris

De 34 remissvar (17 svar till L 104, och 17 svar till L 106) som inkluderades i studien innehöll olika svarsfrekvenser för de olika föreskrifterna. Den kvantitativa sammanställningen visade fler svar relaterade till grisföreskrifterna jämfört med nötföreskrifterna. Dels kan det ha berott på att det var fler ändringar i gris- jämfört med nötföreskrifterna, men det kan också indikera att de föreslagna förändringarna för gris ansågs vara av större betydelse för länsstyrelserna. Fyra av de sex mest kommenterade föreskrifterna i remissvaren behandlade grishållning och överlag var det fler länsstyrelser som uttryckte en uppfattning om varje specifik grisföreskrift jämfört med de som gällde nötkreatur. De föreskrifter som fått mest omfattande kommentarer i remissvaren var grisföreskrifterna om tidigare avvänjning och ökat antal slaktgrisar i samma stall, vilket tyder på att dessa två ansågs vara av störst betydelse för länsstyrelserna eller för djuren.

5.2 Kommentarer relaterade till enskilda föreskrifter

5.2.1 Avvänjning

Av alla föreskrifter som inkluderades i remissen var länsstyrelserna mest negativa till den som reglerar avvänjningstiden för smågrisar. Föreskriften innehöll ett förslag om att tillåta en tidigare avvänjning för en andel (10 %) av smågrisarna per produktionsomgång för de besättningar som uppfyller en lista med 12 villkor, bland annat att ansluta sig till två frivilliga kontrollprogram. Det var sammanlagt 17 länsstyrelser som uttryckte sin åsikt om föreskriftsförslaget och av dessa var det 13 som avstyrkte förslaget helt och hållet. De länsstyrelser som inte tillstyrkte förslaget framförde bland annat synpunkter om att den offentliga kontrollen skulle försvåras med denna förändring. I och med att föreskriftsförslaget består av 12 villkor menar länsstyrelserna att föreskriften skulle bli svårkontrollerad. De beskrev även att det finns en stor risk att det sker olika bedömningar av olika djurskyddshandläggare, särskilt om det inte ges ut en detaljerad vägledning för kontrollerna.

Variation i djurskyddsbedömningar kan väcka irritation och oro hos dem som blir kontrollerade, vilket en studie av Anneberg *et al.* (2012) också styrker. I deras studie var det många producenter som framförde kritik mot att djurskyddskontrollerna kändes orättvisa då djurskyddshandläggarna inte använde sig av samma bedömningsgrunder när de utförde sitt djurskyddsarbete (Anneberg *et al.*, 2012). Detta är alltså något som länsstyrelserna tror kan hända på grund av de många villkoren då det finns en risk att djurskyddshandläggarna bedömer besättningarna utifrån bedömningsgrunder som skiljer sig mellan varandra. Skillnader är dock svårt att undkomma eftersom det alltid finns en risk för individers olika bedömningar. När ansvaret för den offentliga kontrollen övergick från kommun till länsstyrelse var ett av målen att kontrollerna skulle bli mer likriktade och likvärdiga (Prop. 2007/08:63) vilket även kontrollförordningen i grunden fastställer (Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 882/2004). Därför är det viktigt med en djurskyddslagstiftning som underlättar den offentliga kontrollen genom att innehålla bestämmelser som är enkla för djurhållarna att tillämpa och för djurskyddshandläggarna att kontrollera på likvärdigt sätt.

Förutom de effekter som föreskriftsförslaget kunde få för den offentliga kontrollen kommenterade också länsstyrelserna vad den tidigare avvänjningen kunde innebära ur djurvälståndssynpunkt. De 13 länsstyrelser som avstyrkte förslaget var alla entydiga med vilka negativa effekter förändringen skulle få för smågrisarnas hälsa. Däremot var det inte bara de som avvisade förslaget som kände oro utan samtliga länsstyrelser var överens om att den tidigare avvänjningen vid 21 dagars ålder inte får leda till ökad sjukdom hos grisarna, varken psykisk eller fysisk. Länsstyrelserna lade fram argument om att avvänjning innan smågrisarna är 28 dagar gamla kan leda till fysiska besvär då varken immunförsvar eller tarmfunktion är helt utvecklade. I remissvaren lade många av länsstyrelserna tyngd vid de rekommendationer från EFSA (2007) som menar att en senare avvänjning främjar smågrisarnas hälsa medan en tidigare kan leda till fysiska komplikationer. Studier har visat att smågrisarna löper en stor risk för bland annat avvänjningsdiarré på grund av att de inte är redo för den stora omställning som avvänjningen innebär (Vondruskova *et al.*, 2010). Andra studier har också markerat att tillväxten försämras och att mängden stresshormoner ökar när avvänjningen sker innan fyra veckors ålder (Colson *et al.*, 2006). Avvänjningsperioden är en stressande tid för smågrisarna och länsstyrelserna påtalar i sina remissvar att stereotypier, exempelvis flanksugning, är vanligt förekommande vid en tidig avvänjning och som riskerar smågrisarnas psykiska hälsa. Jarvis *et al.* (2008) styrker detta påstående då de fann i sin studie att smågrisar vid tre veckors ålder uppvisar mer rastlöshet, aggressivitet samt stereotypier.

5.2.2 Slaktgrishållning

Den andra föreskriften som länsstyrelserna hade lämnat många kommentarer till handlar om hur många slaktgrisar som får hållas i samma stall. Sammanlagt var det 17 länsstyrelser som hade en åsikt om föreskriftsförslaget och majoriteten, åtta stycken, av dem tillstyrkte förslaget delvis. Fyra länsstyrelser avstyrkte och fem accepterade helt en förändring av tidigare bestämmelse. Jordbruksverket kom med förslaget att vissa besättningar som uppfyller en lista av fyra villkor; att vara anslutna till de två frivilliga kontrollprogram för hälsokontroll och biosäkerhet, att stallen är rengjorda och desinficerade mellan omgångarna samt att insättning av en djuromgång sker under max fem dygn, har möjlighet att hålla upp till 600 slaktgrisar i samma stallbyggnad jämfört med tidigare då högsta antal låg på 400 djur. Det var färre länsstyrelser som skrev en kommentar gällande deras ställningstagande jämfört med avvänjningsföreskriften men det kunde fortfarande utläsas att vissa av

länsstyrelserna fann föreskriften problematisk utifrån ett kontrollperspektiv. I några kommentarer stod det att villkoren kunde göra det svårbedömt och att det är av stor vikt att producenterna för en detaljerad dokumentation över sina rutiner för att djurskyddshandläggarna ska kunna säkerställa att villkoren uppfylls och bedöms likvärdigt.

Samtliga länsstyrelser som lämnade en kommentar till föreskriftsförslaget var överens om att förändringen inte får leda till ökad förekomst av sjukdom på grund av det ökade antalet djur hållna i samma stall. På grund av smittorisk var det många länsstyrelser som ställde sig tveksamma till föreskriften då de menar att det ökade antalet djur skulle kunna medföra en större risk för smittspridning. De menar att antalet potentiella smittvägar ökar och om en smitta drabbar stallet så riskerar fler grisar att insjukna vilket beskrivs av flera forskningsstudier (t.ex. Zoric, 2011). Jordbruksverket föreslår i föreskriften att de producenter som använder sig av omgångsuppfödning och rekryterar från mer än en besättning men högst tre har möjlighet att hålla 600 grisar tillsammans. En vanlig potentiell smittväg för lantbruksdjur är att smittan kommer från en annan besättning och gård, och därför finns det en risk med att introducera nya djur till slaktgrisstallen (Nöremark *et al.*, 2010). Länsstyrelserna anser att det är ett onödigt risktagande att öka antalet djur när det kan leda till sämre hälsa och välfärd hos grisarna.

Ur välfärdssynpunkt antydde därför många länsstyrelser att slaktgrisarna skulle påverkas negativt av den nya bestämmelsen, inte bara på grund av smittorisken utan också på grund av försämrad luftkvalité och förhöjd bullernivå. I dagens djurhållning har buller blivit ett allt större problem (Broucek, 2014), antagligen på grund av att grupp- och besättningsstorlekarna ständigt ökar. Enligt Sistkova *et al.* (2016) är många forskare eniga om att höga bullernivåer kan påverka grisarnas fysiologi och beteende på ett negativt sätt. Foder- och utgödslingssystem samt djur- och människoaktiviteter kan alla bidra till en högre ljudnivå som kan störa och stressa grisarna, även ventilationssystemen. Ventilationen spelar en stor roll för slaktgrisstallarnas luftkvalité. En god djurmiljö är inte bara viktigt ur djurens synvinkel utan även för dem som jobbar i stallarna eftersom de kan drabbas av olika typer av luftvägssjukdomar till följd av bland annat dammexponering (Szczyrek *et al.*, 2011).

5.2.3 Stängsel, Rörelsefrihet & Boxmått

Resultaten av remissvarens innehåll som behandlade stängsel (gris), rörelsefrihet (nöt och gris) samt boxmått (nöt) tyder på samsyn mellan länsstyrelserna och Jordbruksverket. Av de länsstyrelser som hade en åsikt om de fyra föreskrifterna var majoriteten positiva till förslagen. Det var en stor andel av länsstyrelserna som berörde föreskrifterna i sina remissvar och eftersom huvudparten var nöjda med förslagen framförde länsstyrelserna endast ett fåtal kommentarer till förslagen.

Av de 15 länsstyrelser som hade en åsikt om föreskriftsförslaget som behandlar stängsel och hur det ska vara uppsatt till grisar var samtliga länsstyrelser positiva till förslaget. De länsstyrelser som kommenterade föreskriften var speciellt positiva till att det inte längre skulle vara godkänt att använda taggråd för att hägna in utomhusvistande grisar då taggrådsstängsel innebär en stor skaderisk (Umstatter, 2011). Att föreslå ett förbud mot taggråd minskar risken för att grisar ska fastna och

skada sig, vilket också kan antas vara positivt för producenterna eftersom de slipper skadebekymmer och kostnaden som detta innebär.

Föreskriftsförslagen som behandlar rörelsefriheten hos gris och nöt är utformade på samma sätt och har samma innehåll för båda djurslagen. Samtliga remissvar till de två föreskrifterna var positiva till det utökade kravet på rörelsefrihet. Det var samtliga 16 länsstyrelser som tillstyrkte förslaget till nötkreatur och av 17 länsstyrelser tillstyrkte alla utom en som endast tillstyrkte det delvis. Eftersom länsstyrelserna var nöjda med Jordbruksverkets förslag fanns det inte så många omfattande kommentarer från dem. Däremot var det ett fåtal länsstyrelser som framförde att det var otydligt med vad som menades med föremål, vilket kan leda till att djurskyddshandläggarna får problem med kontrollerna om producenterna har olika syn på vad som kännetecknar det. Ett förtydligande om att föremål endast är något som kan släpas med djuret eller om det också avser ”fasta” föremål, exempelvis ett nedkört spett, är nödvändigt för att djurskyddshandläggarna och producenterna tydligare ska veta vad föreskriften avser.

Gällande föreskriftsförslaget som behandlar minsta godkända utrymme i gemensambox för nötkreatur var det minst antal länsstyrelser som hade en åsikt om förslaget. Av totalt 14 länsstyrelser var det 10 som tillstyrkte förslaget. Majoriteten av länsstyrelserna var alltså positiva till att tabellen kompletteras med mått för boxar med rörligt golv. Detta skulle göra det enklare vid kontrolltillfällena eftersom kraven blir tydligare i tabellen. Däremot var det ett antal kommentarer som inkluderade negativa aspekter relaterade till det faktum att boxmått för rörliga golv blev mindre än tidigare. Till gödseldrainerande golv behöver det vara en viss djurtäthet för att systemet ska fungera som mest effektivt (Steen & O’Hagan i Lowe *et al.*, 2001) men detta gäller inte för rörliga golv. Länsstyrelserna menar att det inte finns någon djurskyddsmässig anledning att frångå tidigare boxmått. Däremot var det en av länsstyrelserna som kommenterade att föreskriftens tabell behövde förtydligas något för att underlätta för djurhållarna. Förslaget som lades fram av länsstyrelsen var att rörliga golv skulle stå i en egen kolumn. Det finns studier som visar att en lägre djurtäthet främjar foderomvandlingen och tillväxten hos nötkreatur (Lee *et al.*, 2012) och detta borde vara av intresse för producenterna. Att hålla fler djur i box kan tros öka förtjänsten men om tillväxten och köttkvaliteten försämras blir det i slutändan ingen vinst, endast en sämre välfärd för djuren.

5.3 Likheter och skillnader i länsstyrelsernas remissvaren

Överlag var länsstyrelsernas remissvar likartade. Det var ofta ett flertal av dem som kommenterade liknande synpunkter och idéer gällande föreskriftsförslagen. För den föreskrift med mest negativa kommentarer, rörande avvänjning av smågrisar, var det enighet mellan länsstyrelserna, så väl i det övergripande ställningstagandet (avstyrker) som i de specifika kommentarerna. På samma sätt var det liten variation mellan länsstyrelserna för det förslag som hade mest positiva kommentarer, angående rörelsefrihet, boxmått och stängsel. Däremot var variationen stor mellan länsstyrelserna gällande förslaget som reglerar antalet slaktgrisar i samma stall.

I och med att majoriteten av länsstyrelserna inte står bakom Jordbruksverkets förslag om tidigare avvänjning kan det bli problem i praktiken. Länsstyrelserna är den myndighet som ska kontrollera att djurskyddslagstiftningen efterföljs (SFS 1988:534) och det gäller att de är professionella och utför sitt uppdrag även om de hade önskat att det nya föreskriftsförslaget hade sett annorlunda ut. En stor variation mellan länsstyrelsernas ställningstaganden visar att de som samlad myndighet har en oklar bild av effekterna av att fler djur hålls i samma slaktgrisstall och hur villkoren för att få hålla fler djur ska kontrolleras. Samsynen mellan länsstyrelserna och Jordbruksverket är viktigt eftersom dessa myndigheter ska arbeta aktivt och tillsammans för ett förbättrat djurskydd i Sverige. Gällande föreskriftsförslagen rörande rörelsefrihet, boxmått och stängsel var variationen mellan länsstyrelserna liten och samsynen stor med Jordbruksverket. Till skillnad från avvänjnings- och slaktgrishållningsföreskriften anses detta bidra till ett bättre arbetsklimat då det troligtvis är så att djurskyddshandläggarna känner sig delaktiga i de beslutade bestämmelser som de ska komma att kontrollera. För att få länsstyrelserna till en samlad myndighet med likriktade arbetssätt och bedömningar skulle det kunna vara en god idé att samtliga berörda handläggare tillsammans diskuterar hur de nya reglerna bör bedömas och kontrolleras.

Alla länsstyrelser i Sverige valde inte att besvara Jordbruksverkets remiss och inte heller valde de som skickade in ett remissvar att beröra samtliga föreskriftsförslag som Jordbruksverket presenterade. Detta kan bero på många olika orsaker. Remissinstanserna hade ungefär en månad på sig att besvara remissen och i vanliga fall brukar tidsperioden vara på tre månader (Riksdagen, 2018). Denna förkortade period kan ha resulterat i att länsstyrelserna ansåg att de inte hade tillräckligt med tid att ta fram underbyggda ställningstaganden till förslagen vilket ledde till att deras remissvar uteblev. De uteblivna remissvaren kan också betyda att länsstyrelserna tillstyrker föreskrifterna och därför aktivt valt att inte kommentera dem, alternativt att de anser att föreskrifternas innehåll inte är helt relevanta för deras kontrollområden. Enligt Jordbruksverket (2017b) förekommer inte taggtråd i den svenska grishållningen vilket länsstyrelserna kan ha kunskap om och därmed anser att ett ställningstagande inte är nödvändigt. Då det heller inte är så vanligt med inhysningssystemet rörliga golv kan länsstyrelserna gjort samma bedömning som med taggtrådsanvändandet, att det är så pass ovanligt att det inte finns ett behov av ett ställningstagande.

5.4 Efter remissvaren – Besluten och dess grunder

Av alla sex föreskriftsförslag genomförde Jordbruksverket samtliga. Fyra av dem verkställdes med ändring medan två behöll sitt tidigare innehåll. De föreskrifter som länsstyrelserna var mest positiva till, alltså de rörande rörelsefrihet (nöt och gris), boxmått (nöt) och stängsel (gris) genomfördes tre av dem med någon förändring från föreslaget. Jordbruksverket valde att lätta på kravet genom att tillägga att både grisar och nötkreaturs rörelsefrihet tillfälligtvis får begränsas om det är i behandlingssyfte. De menar att det aldrig var meningen att förbjuda vedertagna behandlingsmetoder som djurhållarna själva kan använda. Föreskriften som handlar om boxmått till inhysningsmetoden rörliga golv verkställdes med förändringen att rörliga golv nu har en egen kolumn i tabellen. Slutligen, föreskriften som handlar om stängsel för utomhusvistande grisar genomfördes enligt förslaget då Jordbruksverket ansåg att föreskriften innehöll tillräckligt tydliga beskrivningar om hur stängslet bör vara uppsatt. Föreskriften som flest länsstyrelser var negativa till, gällande avvänjning, verkställdes med den enda skillnaden att villkoret om godkänd djurskyddsdeklaration togs bort. Gällande föreskriften om

slaktgrishållning valde Jordbruksverket att genomföra förslaget som det såg ut från början utan någon ändring.

I remissvaren framkom det kommentarer angående att länsstyrelserna hade önskat att deras kompetens inom djurskydd samt erfarenheter av offentlig kontroll hade efterfrågats av Jordbruksverket vid ett tidigare stadium innan föreskriftsförslagen redan var presenterade. De få förändringarna i de slutgiltiga föreskrifterna, trots länsstyrelserna i flera fall gav omfattande och likartade kommentarer (till exempel gällande avvänjning), indikerar att Jordbruksverket inte efterfrågade den kompetens som länsstyrelserna besitter. Den ovanligt korta remissperioden som försvårade för länsstyrelserna att ta fram grundliga och underbyggda remissförslag pekar i samma riktning.

En viktig del av Jordbruksverkets uppdrag inom livsmedelsstrategin är att öka produktionen och stärka svensk konkurrenskraft (Jordbruksverket, 2018c). För att åstadkomma detta arbetar de med att förnya arbetssätten och styrmedlen i den svenska livsmedelsproduktionen. Genom att bland annat utforma nya regler för smågrisuppfödning och slaktgrishållning menar Jordbruksverket att produktionen och lönsamheten hos producenterna kommer att öka vilket i sin tur kommer stärka Sveriges plats på livsmedelsmarknaden. Jordbruksverket beskriver att de föreskriftsändringar som verkställts i och med uppdelningen av L 100 inte kommer äventyra lantbruksdjurens välfärd då de har fortsatt höga ambitioner om både djurskydd och djurhälsa (Jordbruksverket, 2017c). Trots att länsstyrelserna framförde vilka negativa effekter förändringarna kunde få för just grisarnas hälsa redogör Jordbruksverket i åtgärdsbeskrivningen att ingen ny kunskap eller fakta i frågan om varken avvänjningstid eller slaktgrishållning har tillkommit som inte redan var känd (Jordbruksverket, 2017f). De valde därför att genomföra de föreslagna förändringarna med endast en ändring, att ett av villkoren inom avvänjningsföreskriften togs bort, vilket snarare har gjort föreskriften ännu svagare ur ett djurskyddsperspektiv.

I konsekvensutredningen styrker Jordbruksverket bland annat avvänjningsföreskriften genom att beskriva att åldern hos smågrisar i besättningar med omgångsuppfödning kan variera eftersom alla suggor i en produktionsomgång inte grisar samma dag, detta leder då till att avvänjningsåldern mellan den yngsta och äldsta kullen kan skilja med cirka en vecka (Jordbruksverket, 2017b). I och med detta menar Jordbruksverket att smågrisarna tidigare var närmare fem veckor när de blev avvanda och inte fyra veckor som den tidigare bestämmelsen föreskrev. Skillnaden mellan den nya och den gamla föreskriften är alltså att grisarna i genomsnitt ska vara fyra veckor, inte att de yngsta grisarna ska vara fyra veckor vid avvänjning. Enligt konsekvensutredningen har Jordbruksverket en bakgrund till föreskriftsändringen som lutar sig på en fältstudie som Svenska Pig genomförde mellan 2013-2014 där de undersökte hur smågrisarna påverkades av en tidigare avvänjning (Jordbruksverket, 2017b). Fältstudien genomfördes under särskilda omständigheter där det lades extra mycket fokus på övervakning och uppföljning av smågrisarnas miljö, hälsa och välfärd. Svenska Pig genomförde också en fältstudie under samma tidsperiod där de undersökte effekterna av att hålla upp till 600 slaktgrisar i samma stall (Jordbruksverket, 2017b). Även denna studie genomfördes under särskilda omständigheter, liknande de för avvänjningsstudien. Eftersom få studier är jämförbara med dessa, och eftersom förutsättningarna för grisarna var speciella, kan resultaten inte generaliseras för alla

grisar i Sverige. För att vetenskapliga resultat ska kunna antas som generella måste flera oberoende och vetenskapligt granskade studier bekräfta varandras resultat. Därför är det ur ett vetenskapligt perspektiv problematiskt att Jordbruksverket väljer att lägga större tyngd vid två fältstudier än all tidigare forskning som finns på området.

I och med att de båda förslagen som innehöll ett flertal villkor verkställdes, slaktgrishållningsföreskriften med fyra villkor och avvänjningsföreskriften med slutligen elva villkor kommer det vara av stor vikt att länsstyrelserna håller en god kontakt med omsorgsprogrammens kontrollanter för att arbetet ska fungera så bra som möjligt och för att säkerställa grisarnas välfärd. De producenter som ställer om till de nya systemen kommer att få kontrollbesök vid fler tillfällen än tidigare och det medför en större möjlighet att upptäcka om djurhållningen inte uppfyller kraven. Sveriges djurskyddsbestämmelser ska agera i förebyggande syfte men i de fall där problem uppstår, i det här fallet beteende- och hälsostörningar, är skadan redan skedd, det vill säga att till exempel avvänjningen redan skett och inte kan senareläggas.

6. Slutsats

Sammanfattningsvis visar resultaten från den här studien att länsstyrelsernas ställningstagande till de sex föreskriftsförslagen i de flesta fall var likartade. Majoriteten av länsstyrelserna var positiva till förslagen om boxmått till nötkreatur, rörelsefrihet för nötkreatur och gris samt stängsel för gris. Gällande förslaget om tidigare avvänjning ställde sig majoriteten av länsstyrelserna negativ och gällande slaktgrishållningsföreskriften där antalet grisar per stall ökas var meningarna jämnt fördelade över alternativen. Länsstyrelsernas ställningstaganden visar på en viss variation mellan remissvarens innehåll men överlag gav dock länsstyrelserna liknande remissvar. I de fall där tydlig samsyn fanns mellan länsstyrelserna fanns det i de flesta fall även samsyn mellan länsstyrelserna och Jordbruksverket (boxmått, rörelsefrihet och stängsel), men för ett av förslagen (avvänjningsålder) gick majoriteten av länsstyrelserna mot Jordbruksverkets förslag. Jordbruksverket valde dock att genomföra detta förslag med mindre förändringar i villkoren för tidigare avvänjning.

7. Populärvetenskaplig sammanfattning

Den 1:a december 2017 trädde de nya djurskyddsföreskrifterna för lantbrukets djur i kraft. Den tidigare föreskriftssamlingen L 100 delades då upp i sex djurslagsspecifika författningar. Två av de djurslag som numera har egna bestämmelser är nötkreatur med saknummer L 104 och gris med saknummer L 106. Jordbruksverket är Sveriges centrala myndighet för djurskydd och har ansvaret för att utforma djurskyddsbestämmelserna. Vid utveckling av nya föreskrifter skickar Jordbruksverket ut de föreslagna förändringarna på remiss till de instanser som kan komma att påverkas av förändringarna, till exempel länsstyrelserna. En remiss är ett betänkande som alla berörda aktörer kan välja att svara och lämna synpunkter på, ett så kallat remissvar. Remissinstanserna har möjlighet att besvara remissen under en specifik tidsperiod innan Jordbruksverket samlar in och sammanställer

samtliga kommentarer och synpunkter, överväger dessa och sedan slår fast de slutgiltiga föreskrifterna, alternativt drar tillbaka förslagen.

Länsstyrelserna är den myndighet som ansvarar för den offentliga kontrollen av majoriteten av djurskyddsbestämmelserna i Sverige. När nya djurskyddsföreskrifter träder i kraft är det länsstyrelserna som kontrollerar att producenterna upprätthåller en god djurhållning som uppfyller de krav som finns i lagstiftningen. I och med detta behöver bestämmelserna vara väl utformade så att djurägare kan efterfölja dessa och att länsstyrelserna kan genomföra sitt kontrollarbete effektivt och säkert. Med syfte att säkerställa djurskyddskontrollernas funktion kartlades länsstyrelsernas remissvar gällande L 104 (nöt) och L 106 (gris) och jämfördes med Jordbruksverkets slutgiltiga föreskriftsförändringar i den här studien. Fokus har legat på föreskriftsförändringarnas effekter på den offentliga kontrollen. Studien visar att majoriteten av länsstyrelserna var positiva till föreskriftsförslagen om ändringar av boxmått för nötkreatur, utökad rörelsefrihet för nötkreatur och gris samt förtydligande av stängsel för gris, vilka även visar samsyn med Jordbruksverket. Däremot gick majoriteten av länsstyrelserna mot Jordbruksverkets förslag om tidigare avvänjning av smågrisar. Störst variation mellan länsstyrelsernas åsikter fanns gällande föreskriften som reglerar antalet grisar per stall i slakgrishållning. Sammanfattningsvis var länsstyrelserna eniga med Jordbruksverket gällande fyra av de sex föreslagna förändringarna i L 104 (nöt) och L 106 (gris).

8. Tack

Jag vill börja med att uttrycka min tacksamhet till Jordbruksverket och avdelningen, Enheten för idisslare och gris för deras hjälp med att lämna ut de dokument som gjorde denna studie möjlig. Vidare vill jag tacka min handledare Anna Wallenbeck för alla kloka råd och idéer under arbetets gång. Avslutningsvis vill jag även rikta ett stort tack till min tålmodiga pojkvän som varit min klippa när det känts extra tufft och även mina tre klasskamrater, Powerpuffinglorna, för allt stöd och alla hejarop.

9. Referenser

Anneberg, I., Vaarst, M. & Sörensen, J.T. 2012. The experience of animal welfare inspections as perceived by Danish livestock farmers: A qualitative research approach. *Livestock Science*. 147, 49-58.

Algers, A., Lindström, B. & Pajor, E.A. 2011. A New Format of Learning about Farm Animal Welfare. *Journal of Agricultural and Environmental Ethics*. 24, 367-379.

Broom, D.M. 2011. A History of Animal Welfare Science. *Acta Biotheoretica*. 59, 121-137.

Broom, D.M. 2014. *Sentience and Animal Welfare*. Wallingford, CABI.

Broom, D.M. 2017. Public attitudes to animal welfare and the value of EU animal welfare legislation to consumers and to the animal user industries. *Animal Welfare in the European Union*, study for the peti committee.

Broucek, J. 2014. Effect of noise on performance, stress, and behaviour of animals. *Slovak Journal of Animal Science*. 2, 111-123.

Brown, C. 2013. Animal welfare: emerging trends in legislation. *Animal Welfare*. 22, 137-139.

Colson, V., Orgeur, P., Foury, A. & Mormède, P. 2006. Consequences of weaning piglets at 21 and 28 days on growth, behavior and hormonal responses. *Applied Animal Behaviour Science*. 98, 70-88.

De La Fuente, M.F.C., Souto, A., Caselli, C.B. & Schiel, N. 2017. People's perception on animal welfare: Why does it matter?. *Ethnobiology and Conservation*. 6, 1-7.

Djurskyddslagen (1988:534).

Djurskyddsförordningen (1988:539).

EFSA. 2007. Animal health and welfare aspects of different housing and husbandry systems for adult breeding boars, pregnant, farrowing sows and unweaned piglets. The EFSA Journal. 572, 1-13.

Esaisasson, P., Gilljam, M., Oscarsson, H., Towns, A., Wängnerud, L. 2017. Metodpraktikan: Kosten att studera samhälle, individ och marknad, femte upplagan. Stockholm, Wolters Kluwer.

Eurobarometer. 2016. Attitudes of Europeans towards Animal Welfare. Special Eurobarometer 442.

Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 882/2004 av den 29 april 2004 om offentlig kontroll för att säkerställa kontrollen av av efterlevnaden av foder- och livsmedelslagstiftningen samt bestämmelserna om djurhälsa och djurskydd.

Farm Animal Welfare Council (FAWC). 2009.

<http://webarchive.nationalarchives.gov.uk/20121010012427/http://www.fawc.org.uk/freedoms.htm>. Använd 2018-05-03.

Förvaltningslagen (1986:223).

Hultgren, J. 2009. Animal welfare risk assessment and management from a national perspective. I: Welfare of production animals: assessment and management of risks (F.J.M. Smulders, & B. Algers). Wageningen, Wageningen Academic Publishers.

Jarvis, S., Moinard, C., Robson, S.K., Sumner, B.E.H., Douglas, A.J., Seckl, J.R., Russel, J.A. & Lawrence, A.B. 2008. Effects of weaning age on the behavioural and neuroendocrine development of piglets. Applied Animal Behaviour Science. 110, 166-181.

Jordbruksverket. 2017a. Jordbruksverkets Årsredovisning 2017.

Jordbruksverket. 2017b. Konsekvensutredning till Statens jordbruksverks föreskrifter och allmänna råd (SJVFS 2017:XX) om grishållning inom lantbruket m.m. Remiss. Diarienummer 5.2.17-6546/17.

Jordbruksverket. 2017c.

<http://www.jordbruksverket.se/amnesomraden/djur/djurskydd/nyadjurskyddsregler.4.5c45351415f6bc b42ed3f12f.html>. Använd 2018-05-14.

Jordbruksverket. 2017d. Djurskyddskontrollen 2017 – En redovisning av länsstyrelsernas arbete.

Jordbruksverket. 2017e. Djurskydd 2007-2017, 10 års djurskyddsarbete på Jordbruksverket.

Jordbruksverket. 2017f. Remissammanställning med åtgärdsbeskrivning. Remiss. Diarienummer 5.2.17-6546/17.

Jordbruksverket, 2018a.

<http://www.jordbruksverket.se/amnesomraden/djur/djurskydd/mangamyndigheterisamarbete.4.7cc87f191379870d43180001712.html>. Använd 2018-05-02.

Jordbruksverket. 2018b.

<http://www.jordbruksverket.se/amnesomraden/djur/olikaslagsdjur/grisar/nyaregleruppfodning.4.357ab84415e008ca0bd7d1de.html>. Använd 2018-05-17.

Jordbruksverket. 2018c.

<http://www.jordbruksverket.se/omjordbruksverket/uppdrag/livsmedelsstrategiforsverige/radgivningenimalieproduktion.4.1d05d363162420a0ca188e9e.html>. Använd 2018-06-03.

Lee, S.M., Kim, J.Y. & Kim, E.J. 2012. Effects of Stocking Density or Group Size on Intake, Growth, and Meat Quality of Hanwoo Steers (*Bos taurus coreanae*). Asian-Australasian Journal of Animal Sciences. 25, 1553-1558.

Leonardsson, H., MacGregor, M. & Bruckmeier, K. 2011. Trends and Future Developments in Animal Welfare. ENCAW, Report No.6.

Livsmedelsverket., Jordbruksverket., Statens Veterinärmedicinska Anstalt (SVA)., länsstyrelserna., Sveriges Kommuner., Landsting. & Försvarinspektören. 2018. Sveriges nationella kontrollplan för livsmedelskedjan 2018-2021.

Lowe, D.E., Steen, R.W.J., Beattie, V.E. & Moss, B.W. 2001. The effects of floor type systems on the performance, cleanliness, carcass composition and meat quality of housed finishing beef cattle. Livestock Production Science. 69, 33-42.

Lundmark, F., Berg, C., Schmid, O., Behdadi, D. & Röcklinsberg, H. 2014. Intentions and Values in Animal Welfare Legislation and Standards. *Journal of Agricultural and Environmental Ethics*. 27, 991-1017.

Lundmark, F. 2016. Mind the Gaps! From Intentions to Practice in Animal Welfare Legislation and Private Standards. Doktorsavhandling, Sveriges Lantbruksuniversitet, Sverige.

MovingFloor. 2018. <http://movingfloor.se/>. Använd 2018-05-14.

Nöremark, M., Frössling, J. & Lewerin, S.S. 2010. Application of Routines that Contribute to On-farm Biosecurity as Reported by Swedish Livestock Farmers. *Transboundary and Emerging Diseases*. 57, 225-236.

Regeringen. 2015. <http://www.regeringen.se/sa-styrs-sverige/lagstiftningsprocessen/>. Använd 2018-05-07.

Regeringen. 2018. <https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2018/06/ny-djurskyddslag-beslutad-av-riksdagen/>. Använd 2018-06-28.

Regeringens proposition 1988:534

Regeringens proposition 2019:29

Regeringens proposition 2007:08:63

Riksdagen. 2018. <http://www.riksdagen.se/sv/sa-funkar-riksdagen/riksdagens-uppgifter/beslutar-om-lagar/>. Använd 2018-05-09.

Sistkova, M., Bartos, P., Dolan, A. & Celjek, I. 2016. Acoustic environment from fattening pigs building – creating and propagating of noise. *Journal of Animal Behaviour and Biometeorology*. 4, 39-42.

Spoolder, H., Bokma, M., Harvey, D., Keeling, L., Majewsky, E., Roest de, K. & Schmid, O. 2011. Findings, conclusions and recommendations concerning effective policy instruments in the route towards higher animal welfare in EU. EconWelfare.

Statens Jordbruksverkets föreskrifter och allmänna råd (SJVFS 2008:67) om offentlig djurskyddskontroll, saknr L 44.

Statens jordbruksverks föreskrifter och allmänna råd (SJVFS 2010:15) om djurhållning inom lantbruket m.m. saknr L 100.

Statens jordbruksverks föreskrifter och allmänna råd (SJVFS 2017:24) om nötkreaturshållning inom lantbruket m.m., saknr L 104.

Statens jordbruksverks föreskrifter och allmänna råd (SJVFS 2017:25) om grishållning inom lantbruket m.m., saknr L 106.

Statskontoret. 2011-09-26. Djurskyddskontrollens utveckling. Missiv. Dnr 2010/80-5.

Steen, R.W.J. & O'Hagan, J.C. 1998. Examination of factors affecting the dirtiness of housed cattle in Northern Ireland. Report to the Northern Ireland Research and Development Council.

Szczyrek, M., Krawczyk, P., Milanowski, J., Jastrzębska, I., Zwolak, A. & Daniluk, J. 2011. Chronic obstructive pulmonary disease in farmers and agricultural workers – an overview. Annals of Agricultural and Environmental Medicine. 18, 310-313.

Umstatter, C. 2011. The evolution of virtual fences: A review. Computers and Electronics in Agriculture. 75, 10-22.

Vapnek, J. & Chapman, M. 2010. Legislative and regulatory options for animal welfare. Rome: Food and Agriculture Organization of the United Nations.

Vondruskova, H., Slamova, R., Trckova, Z. & Pavlik, I. Alternatives to antibiotic growth promoters in prevention of diarrhoea in weaned piglets: a review. *Veterinari Medicina*. 55, 199-224.

Zoric, M., Sahlander, P., Mattsson, P., Johansson, S.E., Johansson, M. & Wallgren, P. 2011. Ny design för stallbyggnader för växande grisar – vinterförhållanden. *Svensk Veterinärtidning*. 3, 19-28.

Bilaga 1

Remiss Nötkreatur, Diarienummer 5.2.17-6546/17

**Statens jordbruksverks föreskrifter och allmänna råd
om nötkreaturshållning inom lantbruket m.m.;**

SJVFS 2017:XX

Saknr L 104

Utkom från trycket
den XX yyy 2017

beslutade den XXX

Statens jordbruksverk föreskriver¹, med stöd av 2, 4, 8 a, 13, 13 a, 15, 17 och 18 §§ djurskyddsförordningen (1988:539) följande. Dessutom beslutar Jordbruksverket följande allmänna råd.

Innehållsförteckning

1 kap. Inledande bestämmelser	s. 3
Definitioner	s. 4
2 kap. Tillsyn och skötsel.....	s. 6
Tillsyn.....	s. 6
Skötsel	s. 6
3 kap. Utfodring och vattning	s. 13
Foder och dricksvatten	s. 13
Anordningar, installationer och utrymme	s. 14
4 kap. Stallmiljö.....	s. 11
Stallklimat och luftkvalitet	s. 11
Dagsljusinsläpp och belysning	s. 13
Buller	s. 13
5 kap. Utrymmen och utrustning.....	s. 8
Utrymmen.....	s. 8
Golv	s. 10
Brandskydd och elsäkerhet.....	s. 11
6 kap. Bete och utevistelse	s. 15
Betesmarker och rasthagar	s. 15
Utegångsdjur	s. 15
Bete och utevistelse	s. 16
Ikraftträdanden.....	s. 21

¹ Jfr rådets direktiv 2008/119/EG av den 18 december 2008 om fastställande av lägsta djurskyddskrav för kalvar (EGT L 10 15.1.2009, s. 7 Celex32008L0119), rådets direktiv 98/58/EG av den 20 juli 1998 om skydd av animalieproduktionens djur (EGT L 221, 8.8.1998, s. 23, Celex 31998L0058) senast ändrad genom rådets förordning (EG) nr 806/2003 (EGT L 122, 16.5.2003, s. 1, Celex 32003R0806. Anmälan har gjorts enligt Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2015/1535 av den 9 september 2015 om ett informationsförfarande beträffande tekniska föreskrifter och beträffande föreskrifter för informationssamhällets tjänster (EUT L 241, 17.9.2015, s. 1 Celex 32015L1535).

1 KAP. INLEDANDE BESTÄMMELSER

1 § Grundläggande bestämmelser om hur djur ska hållas och skötas finns i djurskyddslagen (1988:534) och djurskyddsförordningen (1988:539).

2 § Dessa föreskrifter och allmänna råd innehåller bestämmelser om hållande och skötsel av nötkreatur av arten *bos taurus* inom lantbruket m.m.

3 § Djur får hållas och skötas på annat sätt än vad som anges i dessa föreskrifter om en veterinär av veterinärmedicinska skäl har ordinerat detta.

4 § Om det finns särskilda skäl kan Jordbruksverket medge undantag från bestämmelserna i denna författning under förutsättning att det inte strider mot någon bindande EU-rättsakt.

Första stycket gäller inte sådana bestämmelser där djurhållning får ske på annat sätt i enlighet med ett kontrollprogram som är i drift. Från sådana bestämmelser kan Jordbruksverket endast medge undantag om det är nödvändigt som en följd av oförutsedda extraordinära omständigheter.

5 § De mått som anges i denna författning är minsta mått och centrummått för normal inredning om inte annat anges. Avvikelse från föreskrivna mått kan dock godtas i befintliga stallar under förutsättning att följande kriterier uppfylls:

1. djurmiljön i stallen som helhet är mycket god,
2. konsekvenserna av måttavvikelsen bedöms endast ha ringa påverkan på djuret avseende den funktion som måttföreskriften syftar till,
3. måttavvikelsen innebär inte någon ökad risk för skador, stress eller ohälsa hos djuren, samt
4. måttavvikelsen innebär inte att tillsynen och skötseln av djuren försvåras.

Detsamma gäller vid förprövningspliktig ombyggnad om länsstyrelsen vid prövningen bedömer att kriterierna i punkterna 1 – 4 ovan uppfylls i stallen efter åtgärden och att planlösningen i stallen är god.

Definitioner

6 § Ord eller uttryck som används i denna författning har följande betydelse:

allmänna råd: definieras i 1 § författningssamlingsförordningen (1976:725) som sådana generella rekommendationer om tillämpningen av en författning som anger hur någon kan eller bör handla i ett visst hänseende,

amko: ko som ger di till kalvar som inte är hennes egen avkomma,

bete: mark med växter som kan betas av djuren och som finns i sådan mängd och kvalitet att det är möjligt för djuren att med ett naturligt betesbeteende kunna beta samtidigt,

dBA: enhet för mätning av bl.a. ljudnivå (ljudtrycksnivå). "A" anger att det ingående ljudet vägts över det standardiserade A-filtret före nivåangivelsen. dBskalan är logaritmisk. En ökning eller minskning av ljudnivån med 10 dBA uppfattas av det mänskliga örat som en fördubbling respektive halvering av ljudet,

diko: ko som ger di till egen kalv eller egna kalvar,

djurhållare: fysiska eller juridiska personer som enligt avtal eller lag ansvarar för eller handhar djur, oavsett om detta sker stadigvarande eller tillfälligt,

dränerande golv: ett samlingsbegrepp för genomsläppliga golv. Gödseldränerande golv är golv som är konstruerade för att släppa igenom träck, urin och i viss mån strömedel till ett underliggande utrymme. Urindränerande golv är golv som är konstruerade för att enbart släppa igenom urin och annan vätska,

foderliggbås: bås som är både utfodringsplats och liggplats för lösgående djur,

fångbås: bås där nötkreatur står uppstallade på båsplatsen med fångbåge eller fånggrind. Båsplatsen är djurens utfodrings- och liggplats. Systemet innebär att djuren kan släppas lösa; mjölkarna framför allt i samband med mjölkningen,

förvaringsutrymme: en bur eller annan behållare, ett rum, en inhägnad eller ett annat avgränsat utrymme, där djur hålls,

gödseldränerande golv: se dränerande golv,

hydda: flyttbart mindre stall som placeras utomhus med liggplatser för kalvar,

hårdgjord yta: ytan anses vara hårdgjord om den består av betong, asfalt eller annat likvärdigt material,

kalv: ett nötkreatur som är högst sex månader gammalt,

kalvgömma: ett avskilt utrymme som bara kalvarna har tillträde till i lösdriftsstallar för am- eller dikor. Kalvgömmen byggs vanligen upp i samband med kalvningen med flyttbara boxväggar eller dyl.,

kalvningsbox: en box som enbart är avsedd att användas för kor eller kvigor när de ska kalva och fram till några dagar efter kalvningen. En kalvningsbox kan vara utformad som en ensambox avsedd för en ko eller kviga eller som en gruppbox avsedd för flera kor eller kvigor. En kalvningsbox kan vara byggd som permanent box eller byggas upp med flyttbara boxväggar eller dyl. inför kalvning,

kontrollprogram: ett program som tagits fram i syfte att säkra en god djuromsorg och som är godkänt av Jordbruksverket, samt är knutet till en bestämmelse i denna författning,

kortbås: bås för bundna nötkreatur där djuren ständigt kan hålla huvudet in över foderbordet,

liggarea: avser boxareor som är godkända som liggytor. Anordningar för utfodring som inkräktar på liggarean inräknas inte i denna,

liggbås: bås som endast är liggplats för lösgående djur,

ligghall: stall med liggplatser för lösgående djur. Djuren hålls inte instängda i stallet utan kan själv välja när de vill använda det,

långbås: bås för bundna nötkreatur där djuren i regel bara tillåts att nå in över foderbordet i samband med att de äter och i övrigt är utestängda från foderbordet,

mellanbås: bås för bundna nötkreatur. Mellanbåset är en kombination av kort- och långbås. Foderbordsgrinden är i regel rörlig,

mottagningsstall: ett stall eller stallavdelning avsedd för mottagning och inhysning av kalvar som kommer från annan djurbesättning i syfte att minska smittspridning till de djur som redan finns på anläggningen,

omgångsuppfödning: hållande av djurgrupp/flock med individer av likartad ålder i eget stall eller egen stallavdelning. Insättning av ny djurgrupp sker inom en begränsad tidsperiod och inte förrän stallet eller stallavdelningen tömts helt,

ppm: koncentration av ett visst ämne mätt i miljondelar (parts per million),

spalt: mellanrummet mellan stavar i ett spaltgolv,

spaltgolv: spaltgolv är en typ av dränerande golv som består av stavar av t.ex. betong, trä, metall eller plast vilka läggs med visst avstånd från varandra,

stall: byggnad för hållande av djur,

stallavdelning: del av ett stall som är avskilt från andra delar av stallet, normalt med täta väggar,

ströbädd: en bädd av strö som gödslas ut med ett intervall från någon eller några veckor upp till ett år. En ströbädd hålls torr genom att nytt strömedel tillförs ovanpå det gamla. En ströbädd som "brinner", dvs. utvecklar värme under en biologisk nedbrytningsprocess, kallas vanligen djupströbädd,

termisk komfort: djuren har termisk komfort inom den s.k. termoneutrala zonen. I denna zon kan djuren utan svårigheter upprätthålla sin värmebalans. Den termoneutrala zonen begränsas nedåt av den nedre kritiska temperaturen och uppåt av den övre kritiska temperaturen. När omgivningen har en temperatur under den undre kritiska temperaturen måste djuren öka sin ämnesomsättning och äta mer foder för att behålla sin kroppstemperatur. Vid temperaturer över den övre kritiska temperaturen kommer djurens kroppstemperatur att stiga på grund av att de av fysikaliska skäl inte kan bli av med sin överskottsvärme. De kritiska temperaturgränserna påverkas av en mängd faktorer såsom djurets vikt, djurets hälsa, utfodringsintensitet, lufthastighet, luftfuktighet, liggytor, strö, antal djur i gruppen samt djurens möjlighet till rörelse,

totalarea: begreppet avser areor där djuren kan röra sig utan hinder, som regel liggarea och gödslingsarea. Anordningar för utfodring som inkräktar på totalarean inräknas inte i denna såvida inte annat framgår av denna författning,

ungdjur: nötkreatur som är högst 24 månader gamla, dock ej kalvar och dräktiga kvigor som har mindre än två månader kvar till förlossning,

urindränerande golv: se dränerande golv,

utgångsdjur: djur som går ute eller har möjlighet att gå ut på betesmark eller i rasthage halva dygnet eller mer under den kalla årstiden då betestillväxt inte sker,

ätbås: bås som endast är ätplats för lösgående djur, samt

övertemperatur: skillnaden mellan förväntad och rådande, högre stalltemperatur.

2 KAP. TILLSYN OCH SKÖTSEL

Tillsyn

1 § Djurägaren och djurhållaren har ansvaret för djurens välbefinnande.

2 § Personer som handhar djur ska ha tillräckliga kunskaper och färdigheter samt vara tillräckligt många för att dessa föreskrifter ska kunna följas.

3 § Djur ska normalt ses till minst en gång dagligen. Nyfödda, sjuka eller skadade djur samt djur som betar sig onormalt ska ses till oftare. Detsamma gäller för högdräktiga djur, särskilt vid tiden kring förlossningen.

4 § Djur ska hållas på ett sådant sätt att tillsynen över dem kan ske utan svårigheter.

5 § Kalvar som hålls inomhus ska ses till minst två gånger om dagen.

6 § Djurens klövar ska inspekteras regelbundet och verkas vid behov.

7 § Automatiska system och anordningar som inverkar på djurskydd och djurhälsa ska kontrolleras dagligen.

Skötsel

Allmänna råd till 2 och 4 §§ djurskyddslagen

Kor bör alltid ges tillfälle att slicka sina nyfödda kalvar.

Kalvar bör tidigast flyttas till en annan djurbesättning då de uppnått en månads ålder och en för rasen och åldern normal vikt. De bör vidare förberedas inför flyttningen genom att foderstaten ett par veckor dessförinnan anpassas till mjölkersättning, kraftfoder och hö. Avvanda kalvar som ska flyttas till annan djurbesättning bör ha varit avvanda minst två veckor innan de flyttas.

Nötkreatur bör vara avhornade.

Unga djur bör vänjas vid det djurhållningssystem de ska hållas i som vuxna.

8 § Djur ska hållas tillfredsställande rena.

9 § I nybyggda stallar som tas i bruk efter den 30 juni 2010 ska nötkreatur hållas i lösdrift.

Första stycket gäller dock inte sådana nybyggda stallar för uppbundna nötkreatur där ansökan om förprovning² kommit in till länsstyrelsen före den 1 april 2007.

10 § Handjur som är mer än sex månader gamla ska hållas i lösdrift efter den 1 augusti 2017.

11 § Kalvar får inte hållas bundna.

12 § Ett nötkreaturs rörelsefrihet får inte begränsas genom att en tyngd eller annat hindrande föremål fästs vid djuret. Rörelsefriheten får inte heller begränsas genom att olika delar av djurets kropp binds samman eller genom att djuret binds samman med ett annat djur.

13 § Kalvar som är äldre än åtta veckor ska hållas i par eller grupp tillsammans med andra kalvar eller andra nötkreatur.

Första stycket gäller inte kalvar i anläggningar med färre än sex kalvar där det inte är möjligt att gruppera kalvarna på ett från djurskydds- eller djurhälsosynpunkt lämpligt sätt. Kalvarna ska i så fall hållas på ett sätt som innebär att de kan ha ögonkontakt och beröra varandra eller andra nötkreatur. Första stycket gäller inte heller för enstaka kalvar under en kortare period om det är nödvändigt från djurskydds- eller djurhälsosynpunkt.

14 § Andra nötkreatur än sådana som avses i 13 § ska hållas på ett sätt som innebär att de kan ha ögonkontakt och beröra varandra.

Första stycket gäller inte kalvar i anläggningar med färre än sex kalvar där det från djurskydds- eller djurhälsosynpunkt inte är lämpligt att låta kalvarna komma i beröring med andra kalvar eller andra nötkreatur. Kalvarna ska i så fall hållas i

---

² Bestämmelser om förprovning finns i 5 - 6 b §§ djurskyddsförordningen samt i Statens jordbruksverks föreskrifter och allmänna råd (SJVFS 2012:12) om förprovning.

samma utrymme som andra kalvar eller andra nötkreatur på ett sätt så att kalvarna kan se dessa. Första stycket gäller inte heller för enstaka djur under en kortare period om det är nödvändigt från djurskydds- eller djurhälsosynpunkt.

15 § Kvigor och kor får inte betäckas med tjur, semineras eller vara mottagare av embryo om förlossningssvårigheter kan förväntas.

Kvigor ska innan första brunstperioden startar och fram till dess att de uppnått en ålder av 13 månader hållas på ett sådant sätt att risken för betäckning minimeras.

Allmänna råd till 2 kap. 15 §

Kvigor bör senast från det att de uppnått en ålder av fem månader hållas på ett sådant sätt att risken för betäckning minimeras.

16 § Kor och kvigor ska kalva lösgående när tidpunkten för kalvning kan förutses, dock får uppbinding ske om förlossningssvårigheter uppstår.

I besättningar med bundna kor eller kvigor får en ko eller kviga kalva uppbunden om kalvningsboxen är upptagen för kalvning.

17 § Gödselrännan bakom bunden ko eller kviga ska vara övertäckt i samband med kalvningen.

18 § Vid kalvning får mekaniska hjälpmedel endast användas efter godkännande av veterinär i varje enskilt fall.

19 § Vid drivning ska djuren hanteras lugnt. Djuren ska ha tillräckligt med utrymme för att kunna förflytta sig och ska tydligt kunna uppfatta drivvägen.

Allmänna råd till 2 kap. 19 § och 3 § djurskyddsförordningen

Djurstallar bör utformas så att flyttning, transport och utlastning av djuren underlättas. Drivgångar bör ha släta ytor utan skarpa hörn.

Speciella utlastningsrum eller boxar bör inrättas vid behov.

Lastrampers lutning bör vara så liten som möjligt.

Drivning av djur bör inte ske genom koppling till fordon.

20 § Elektriska pådrivare får endast användas av veterinär och då endast när denne anser det nödvändigt av veterinärmedicinska skäl.

21 § Föremål och ämnen som kan skada djuren ska förvaras så att de är oåtkomliga för dessa.

3 KAP. UTFODRING OCH VATTNING

Foder och dricksvatten

1 § Djur ska dagligen ges foder av lämplig struktur.

Fodergivan ska garantera en tillräcklig, allsidig och välbalanserad näringstillförsel.

2 § Kalvar ska utfodras minst två gånger om dagen.

3 § Kalvar ska senast från och med två veckors ålder ha fri tillgång till grovfoder.

4 § Nyfödda kalvar ska få råmjölk snarast möjligt, dock senast sex timmar efter födseln.

5 § Djur ska få dricksvatten minst två gånger per dygn. Vid mycket varm väderlek samt vid sjukdom ska kalvar dock ha ständig tillgång till dricksvatten.

Anordningar, installationer och utrymme

6 § Utfodrings- och vattningssystem ska vara utformade, dimensionerade och placerade så att djuren lugnt och naturligt kan inta sitt foder och vatten.

Utmatningsöppningen på datafodervagnar får ha elektriska avvisare. Avvisarna ska vara så konstruerade att djuren enbart kommer i kontakt med dem vid försök att påverka öppningen och så att de inte skadar djuren.

7 § Vid datorstyrd individuell utfodring ska antalet djur per kraftfoderstation anpassas till gruppens avkastningsnivå och utfodringsmodell. Då hela kraftfodergivan ges i kraftfoderstationer får antalet kor per station inte överstiga 20 i högmjölkggrupper, 25 i blandgrupper och 35 i sinkogrupper.

8 § Minsta utrymme vid utfodring av lösgående djur framgår av tabell 1.

Tabell 1

	Utrymme vid rakt foderbord ¹⁾		Minsta fria öppning till ätplats, m	Ätbås	
	Högsta vikt, kg	Ätplats, m		Längd, m	Bredd, m
<i>Kalvar</i>	90	0,30	0,14		
<i>Kalvar</i>	150	0,40	0,14		
<i>Ungdjur</i>	250	0,45	0,15		
<i>Ungdjur</i>	400	0,50	0,15		
<i>Ungdjur</i>	600	0,60	0,17		
<i>Ungdjur</i>	> 600	0,65	0,20		
<i>Vuxna djur</i>	500	0,60	0,17		
<i>Vuxna djur</i>	650	0,70	0,20	1,60	0,80
<i>Vuxna djur</i>	> 650	0,75	0,22	1,65	0,80

¹⁾ Vid fri tilldelning av allt foder får antalet ätplatser minskas till en ätplats per tre djur.

9 § Foderbordsytans eller rännbottens höjd över båspall, klövpall eller gödselgång ska vara minst 0,10 m.

10 § Foderbordets kant mot båspallen får i kortbås, foderliggbås och fångbås inte vara högre än 0,2 m över båspallytan.

11 § Antalet drickplatser per djur med automatisk vattenförsörjning ska vara minst:

- 1 drickplats per 10 mjölkande kor som hålls för mjölkproduktion,
- 1 drickplats per 25 övriga nötkreatur.

4 KAP. STALLMILJÖ

Renhållning och strö

1 § Stallutrymmen ska rengöras och utgödslas minst en gång dagligen om inte systemet för djurhållning är uppbyggt för andra rutiner som ger god hygien.

Vid kontinuerlig djurhållning ska stall eller stallavdelning rengöras noggrant minst en gång årligen. Vid omgångsuppfödning ska stall eller stallavdelning rengöras noggrant före varje insättning av en ny omgång djur.

2 § Liggytor ska hållas rena och torra samt vara anpassade efter djurslag och stallklimat (termisk komfort).

Allmänna råd till 4 kap. 2 §

För nötkreatur som är äldre än en månad bör liggplatsen vara försedd med strö.

Under den kalla årstiden bör liggytorna i stallar med utomhusliknande klimat vara försedda med en bädd av halm eller annat skyddande material som är lämpligt för djuren.

3 § Strömedel ska vara av lämplig typ och ha god hygienisk kvalitet.

Stallklimat och luftkvalitet

4 § I stall ska djuren ha ett klimat som är anpassat till djurslaget och djurhållningsformen (termisk komfort).

5 § I värmeisolerade stallar får den relativa luftfuktigheten under vintern inte annat än undantagsvis överstiga 80 procent, såvida inte stalltemperaturen understiger 10°C. I sådana fall får den numeriska summan av stalltemperaturen och relativa fuktigheten inte överstiga 90.

I oisolerade stallar får den relativa fuktigheten inte annat än undantagsvis överstiga uteluftens relativa fuktighet med mer än 10 procentenheter.

6 § I ett stall får djur endast tillfälligtvis utsättas för luftföroreningar som överstiger följande värden:

- ammoniak: 10 ppm,
- koldioxid: 3 000 ppm,
- svavelväte: 0,5 ppm,
- organiskt damm: 10 mg/m³.

7 § Utgödslingssystem ska vara utformade så att djur i en stallavdelning inte kommer i direktkontakt med gödsel från annan avdelning.

Luft får inte tas in i en stallavdelning via ett utgödslings- eller urindräningsystem eller via utrymmen som kan innehålla luftföroreningar eller smittämnen som kan påverka djurens hälsa negativt.

Öppningar mellan stallavdelningar ska kunna stängas och vara stängda när de inte används.

8 § I mekaniskt ventilerade stallar ska det finnas nödventilation.

Allmänna råd till 2 § djurskyddslagen

Även stallar med mekanisk ventilation utan krav på larm bör vara utrustade med en larmanordning som varnar för övertemperaturer, strömavbrott och fel på larmanordningen om ett ventilationsbortfall bedöms kunna medföra lidande för djuren.

9 § Mekaniskt ventilerade stallavdelningar med kalvar ska vara utrustade med larmanordning som varnar för:

1. övertemperatur,
2. strömavbrott och
3. fel på larmanordningen.

Larmanordningen ska vara utformad så att larmet uppmärksammas på ett betryggande sätt.

Utrustningen ska kontrolleras regelbundet och före varje insättning av en ny omgång djur.

I stallavdelningar där kalvar hålls tillsammans med kor behöver dock larmanordningen enbart larma för övertemperatur.

Första och fjärde stycket gäller inte om nödventilationen fungerar automatiskt vid övertemperatur i avdelningar där kalvar hålls tillsammans med kor, under förutsättning att nödventilationen har en kapacitet som säkerställer djurens hälsa och välbefinnande.

Dagsljusinsläpp och belysning

10 § Djurstallar får vara försedda med andra ljusinsläpp för dagsljus än fönster.

11 § Djuren ska ha tillgång till dagsljus och belysning som stödjer deras dygnsrytm och beteendebest.

12 § Under den mörka tiden på dygnet ska minst dämpad belysning vara tänd i stallar för mjölkkor.

13 § Stallar ska vara försedda med fast monterad belysning som inte förorsakar djuren obehag och som medger att tillsyn kan utövas utan svårigheter.

Kravet på fast monterad belysning gäller inte för ligghallar och hyddor under förutsättning att tillräcklig belysning som möjliggör tillsyn är ordnad på annat sätt.

Buller

14 § Buller i stallar får inte ha en sådan nivå och frekvens att det påverkar djurens hälsa menligt.

I stallar får djur endast tillfälligtvis utsättas för mekaniskt buller överstigande 65 dBA.

5 KAP. UTRYMMEN OCH UTRUSTNING

Utrymmen

Allmänna råd till 2 § djurskyddslagen

I besättningar där kalvar som är yngre än 2 veckor hålls i ensambox, bör mellanväggarna i boxen vara täta från boxgolvet och upp till en höjd av 0,8 meter.

Allmänna råd till 3 § djurskyddslagen

I ett stall för bundna nötkreatur bör det finnas en båsavskiljare mellan minst vartannat djur.

Allmänna råd till 4 § djurskyddslagen

I lösdriftsstallar för mjölkkor bör det finnas klövbädd.

1 § Djur som behöver särskild vård ska kunna tas omhand lösgående i ett närbeläget utrymme och ska där vid behov kunna hysas individuellt. Utrymmet ska ha ett klimat som djuren är vana vid.

För utgångsdjur och för djur som under den kalla årstiden hålls i stallar med utomhusliknande klimat ska det även finnas behandlingsplatser som kan värmas upp eller på annat sätt vara anpassade så att djurens behov av termisk komfort tillgodoses.

För mjölkkor ska sådant utrymme som avses i första stycket vara utformat och anpassat så att mjölkning kan ske i utrymmet.

Allmänna råd till 5 kap. 1 §

För lösgående nötkreatur utom utgångsdjur bör det utrymme som avses i föreskriften kunna hysa minst vart 25:e djur.

För bundna nötkreatur och utgångsdjur bör det utrymme som avses i föreskriften kunna hysa minst vart 50:e djur.

För utgångsdjur eller djur som hålls på bete bör ett sådant utrymme som avses i föreskriften vara placerat eller kunna iordningställas så att det är tillgängligt inom en halvtimme för det djur som behöver tas om hand i utrymmet.

Ett behandlingsutrymme som ska kunna värmas upp bör utformas så att uppvärmning till minst 10°C kan ske inom en timma.

2 § I besättningar med kor eller kvigor som ska kalva ska det inför kalvning finnas kalvningsboxar.

Allmänna råd till 3 kap. 2 §

Det bör finnas minst en plats i kalvningsbox per påbörjat antal kor i besättningen enligt följande:

- 1. 45 kor vid jämn kalvningsfördelning över hela året,*
- 2. 35 kor vid jämn kalvningsfördelning över 9 månader,*
- 3. 25 kor vid jämn kalvningsfördelning över 6 månader,*
- 4. 15 kor vid jämn kalvningsfördelning över 4 månader,*

5. 10 kor vid jämn kalvningsfördelning över 2 månader.

För besättningar där kalvning sker koncentrerat sommartid och är planerad att ske på betesmarken, bör det finnas minst en plats i kalvningsbox per påbörjat 50-tal djur som ska kalva under den perioden.

3 § Kalvningsboxar och andra stallutrymmen som används som kalvningsplats ska vara utformade och användas på ett sådant sätt att de kan rengöras regelbundet utan svårigheter samt vid behov kunna desinficeras.

Ytterligare bestämmelser om rengöring finns i 4 kap. 1-3 §§.

Allmänna råd till 2 § djurskyddslagen

En kalvningsbox som är avsedd för en ko eller en kviga bör rengöras noggrant samt förses med nytt strö mellan varje kalvning.

Kalvning i gruppbox bör ske omgångsvis. Djurgruppen bör inte vara större än att beräknade förlossningar inträffar inom loppet av tio dagar. Kalvningsplatsen bör i detta fall rengöras noggrant samt förses med nytt strö mellan varje djuromgång.

4 § Minsta utrymme i kalvningsbox:

1. ensambox – 9 m², kortaste sidan 3 m,
2. ensambox på båsfall för uppbundna djur – 8 m², kortaste sidan föreskrivna minsta båsbredden multiplicerad med 2,
3. gruppbox – 8 m²/ko, kortaste sidan 3 m i boxar för högst 3 kor,
4. gruppbox – 8 m²/ko, kortaste sidan 5 m i boxar för mer än 3 kor.

5 § I lösdriftsstallar för amkor eller dikor ska det för kalvar upp till tre månaders ålder finnas kalvgömma med en minsta liggarea på 0,9 m² per kalv.

Första stycket gäller inte för ligghallar när djuren hålls på bete i enlighet med 10-11 §§ djurskyddsförordningen.

6 § När fler än 50 kalvar som är yngre än 4 månader årligen tas emot från mer än 1 besättning ska kalvarna tas emot och hållas i mottagningsstall med plats för högst 100 kalvar.

Om djuren hålls kvar i mottagningsstallet under hela uppfödningen fram till slakt får antalet djurplatser dock uppgå till högst 150 under förutsättning att omgångsuppfödning tillämpas.

Om antalet besättningar enligt första stycket är mer än 5 ska omgångsuppfödning ske i mottagningsstallet. Insättning av djurgruppen ska då göras inom en tidsperiod på 3 veckor.

7 § En uppfödningssavdelning som årligen tar emot högst 50 kalvar som är yngre än fyra månader från mer än en besättning, utan att kalvarna först tagits emot i mottagningsstall, får bestå av högst 100 djurplatser.

8 § Ett mottagningsstall ska vara utformat så att djuren kan tas till och från stallavdelningen utan att behöva passera via en annan stallavdelning.

Allmänna råd till 2 § djurskyddslagen

Omgångsuppfödning bör tillämpas vid uppfödning av växande nötkreatur.

Vid omgångsuppfödning i mottagningsstall bör kalvgruppen hållas i mottagningsstallet minst fem veckor efter det att det sist insatta djuret sattes in.

Ett uppfödningstall för djur som tagits emot i mottagningsstall bör inte inhysa mer än 300 djur.

9 § Minsta utrymme i gemensambox utan liggbås eller foderliggbås anges i tabell 2.

Tabell 2

	Högsta vikt, kg	Boxar med enbart gödseldrainerande eller rörliga golv, m ² /djur	Övriga boxar m ² /djur	
			Liggarea ^{3) 4)}	Totalarea ⁴⁾
<i>Kalvar</i>	60		1,00	1,50
<i>Kalvar</i>	90	1,50	1,20	1,70
<i>Kalvar</i>	150	1,50	1,50	2,20
<i>Ungdjur</i>	250	1,80	2,00	2,90
<i>Ungdjur</i>	400	1,90	2,60	3,70
<i>Ungdjur</i>	600	2,30	3,10	4,40
<i>Ungdjur</i>	> 600	2,60	3,40	4,80
<i>Dikor ¹⁾ och sinkor</i>			3,40 ²⁾	4,80
<i>Mjölkkor och Amkor ¹⁾</i>			6,00 ²⁾	8,50

¹⁾ Inklusive kalvar upp till 3 månaders ålder.

²⁾ Exklusive utrymme för kalvgömma.

³⁾ Avser även minsta utrymme i ligghall utan utfodring.

⁴⁾ Avser även minsta utrymme i ligghall med utfodring.

10 § Minsta utrymme i bås anges i tabell 3.

Tabell 3

	Högsta vikt, kg	Långbås Liggbås ²⁾		Kortbås ¹⁾ Foderliggbås Fångbås	
		Längd, m	Bredd, m	Längd, m	Bredd, m
<i>Kalvar</i> ³⁾	60	1,20	0,60		
<i>Kalvar</i> ³⁾	90	1,40	0,65	1,10	0,65
<i>Kalvar</i> ³⁾	150	1,50	0,80	1,20	0,80
<i>Ungdjur</i>	250	1,70	0,90	1,30	0,90
<i>Ungdjur</i> <i>Vuxna djur</i>	400	1,90	1,00	1,50	1,00
<i>Ungdjur</i>	600	2,00	1,10	1,60	1,10
<i>Ungdjur</i>	> 600	2,10	1,20	1,70	1,20
<i>Vuxna djur</i>	500	2,00	1,10	1,60	1,10
<i>Vuxna djur</i>	650	2,20	1,20	1,70	1,20
<i>Vuxna djur</i>	> 650	2,30	1,25	1,80	1,25

¹⁾ För kortbås med begränsning framåt (s.k. mellanbås) ska avståndet mellan begränsning och båsfallens bakkant, mätt 1 m över båsfallen, vara lika med båslängden för långbås.

²⁾ Båset ska vara 0,30 m längre om båsavskiljaren och frontväggen hindrar djuret från att föra huvudet åt sidan eller framåt när det reser sig.

³⁾ Att kalvar inte får hållas bundna framgår av 2 kap.11 §.

11 § Minsta mått i utrymme vid individuell hållning av kalvar i box eller hydda anges i tabell 4.

Tabell 4

	Högsta vikt, kg	Längd, M	Bredd, m
<i>Kalvar</i>	60	1,20	1,00
<i>Kalvar</i>	90	1,40	1,10

12 § Vid individuell hållning av kalvar i hydda ska kalven ha ständig tillgång till yta utomhus. Denna yta ska minst ha de mått som framgår av tabell 5.

Tabell 5

	Högsta vikt, kg	Längd, M	Bredd, m
<i>Kalvar</i>	60	1,20	1,00
<i>Kalvar</i>	90	1,40	1,10

13 § Gångar i lösdriksstallar får inte vara så smala att djuren riskerar att fastna.

14 § Minsta gångbredder i lösdriksstallar anges i tabell 6.

Tabell 6

Gång mellan	Vuxna djur		Ungdjur	
	≤ 25 djur / grupp, m	> 25 djur/ grupp, m	≤ 250 kg, m	> 250 kg, m
- liggbåsråd och vägg - ätbåsråd och vägg ¹⁾	1,80	2,00	1,40	1,80
- två liggbåsrader - liggbåsråd och ätbåsråd	2,00	2,20	1,50	1,90
- foderbord och vägg ¹⁾ - liggbåsråd och foderbord	2,80	3,00	2,10	2,50

¹⁾ Med vägg likställs avgränsning mot djupströbädd.

Allmänna råd till 3 § djurskyddsförordningen

Tvärgångar genom liggbåsrader bör för vuxna djur vara 0,9 m om djuren inte ska gå i bredd och minst 1,6 m om djuren ska gå i bredd. För ungdjur som inte ska gå i bredd bör tvärgångarna vara 0,6 – 0,7 m för djur ≤ 250 kg och 0,7 – 0,8 m för djur > 250 kg. Tvärgångarna bör placeras så att återvändsgångar undviks.

Golv

15 § Golv och liggytor ska ha en jämn och hals säker yta.

Boxar eller liggytor med rörligt golv samt utgödslingssystem i öppna skrapgångar ska utrustas, utformas och skötas så att djuren inte tillfogas skador och så att utrustningen inte inverkar menligt på djurens beteende och hälsa.

Detsamma gäller utformningen av dränerande golvytor.

16 § Endast i värmeisolerade stallar får liggytan för nötkreatur innehålla dränerande golv utan ströbädd och då endast i följande fall:

1. för kalvar som är äldre än en månad, ungdjur och vuxna handjur i boxar med heltäckande spaltgolv av gummi eller annat eftergivligt material,

2. för kalvar som är över fyra månader gamla, ungdjur och vuxna handjur i boxar med annat heltäckande spaltgolv än vad som avses i punkt 1 och som var i bruk före den 30 juni 2010,

3. för ungdjur och vuxna handjur i bås där det gödseldränerande golvet ligger i båsets bakre del och resterande golvytor i båset har helt golv eller annan godtagbar liggyta på minst 80 procent av minimilängden för kortbås.

4. för ungdjur och vuxna djur i bås där det gödseldränerande gummispaltgolvet ligger i båsets bakre del och resterande liggytor i båset har helt golv med gummimatta eller motsvarande på minst 80 procent av minimilängden för kortbås.

17 § Mått för dränerande golv anges i tabell 7.

Tabell 7

	Djurkategori	Högsta vikt, kg	Största spaltöppning, mm	Största andel öppning ²⁾ , %
Gödseldränerande golv ¹⁾	Kalvar	90	25	28
	Ungdjur	400	30	28
	Ungdjur	> 400	35	28
	Vuxna djur		35	28
Gödseldränerande gummispaltgolv i bås ¹⁾	Vuxna djur		30	36

	Ungdjur			
Urindränerande golv	Alla		15	35

¹⁾ När spaltgolv används i bås ska stavarna placeras vinkelrät mot båsets längdriktning.

²⁾ För dränerande spaltgolvs-kassetter av betong får material som förbinder stavarna inte räknas med vid beräkning av andelen öppning.

Brandskydd och elsäkerhet

18 § Vid förprövningspliktig ny-, till- eller ombyggnad av stallar ska dessa utformas så att det för djuren finns godtagbart byggnadstekniskt eller likvärdigt skydd mot brand samt godtagbara förutsättningar att rädda djuren vid brand.

Detsamma gäller när en stallbyggnad ändras eller används på ett sätt som innebär en ökad brandrisk.

Allmänna råd till 5 kap. 18 §

Lantbrukets brandskyddskommittés rekommendationer bör följas vid nybyggnad och större om- och tillbyggnad av stall.

19 § Fönster, belysningsanordningar, elektriska ledningar och andra elinstallationer som djuren kan nå ska vara försedda med lämpliga skydd eller vara utförda så att det inte föreligger någon skaderisk.

20 § Det ska finnas en godtagbar plan för hur djurskyddet ska upprätthållas vid elavbrott.

6 KAP. BETE OCH UTEVISTELSE

Betesmarker och rastgårdar

1 § Stängsel ska vara väl uppsatt och underhållet samt i övrigt utformat och anordnat på ett sådant sätt att djur som hålls inom stängslet eller drivs mellan stängsel inte skadas.

Stängsel som innehåller taggtråd får inte vara elektrifierade. Elektrifierad elstängseltråd får dock monteras på stängsel som innehåller taggtråd om fastsättningsanordningen utförs på ett sådant sätt att ett horisontellt minimiavstånd av 150 mm mellan elstängseltrådarnas och taggtrådarnas vertikalkplan säkerställs. Därutöver ska taggtråden jordas på återkommande avstånd och elstängseltråden monteras på den sida som djuren hålls på.

2 § Betesmarker, rastgårdar och drivningsvägar ska vara fria från föremål med uppenbar risk att skada djuren.

3 § Markytor som är hårt belastade av djuren ska vara hårdgjorda, dränerade eller naturligt ha motsvarande funktion.

Bete och utevistelse

4 § Nötkreatur i Blekinge, Skåne och Hallands län ska vistas ute enligt tabell 8.

Första stycket gäller inte nötkreatur som är undantagna i 10 eller 11 §§ djurskyddsförordningen och inte heller nötkreatur som är födda den 1 mars eller senare under det kalenderår som djuret fötts.

Tabell 8

Djurkategori	Nötkreatur som hålls för mjölkproduktion		Andra nötkreatur än sådana som hålls för mjölkproduktion	
	Utevistelse på bete under perioden 1 april - 31 oktober, minsta antalet dygn	Utevistelse på bete under perioden 1 maj – 15 september, minsta antalet dygn	Utevistelse under perioden 1 april - 31 oktober, minsta antalet dygn	Utevistelse under perioden 1 maj – 15 september, minsta antalet dygn
Ungdjur födda under februari månad ¹⁾		30 ²⁾		30 ³⁾
Ungdjur födda under januari månad ¹⁾		60 ²⁾		60 ³⁾
Ungdjur födda under december månad ¹⁾	90	60	90	60
Övriga djur	120	60	120	60

¹⁾ Avser djurets första levnadsår.

²⁾ Enligt 10 § djurskyddsförordningen behöver kalvar inte hållas på bete. Det angivna antalet dygn får därför minskas i förhållande till djurets ålder.

³⁾ Enligt 11 § djurskyddsförordningen behöver kalvar inte hållas på bete eller på annat sätt vistas ute. Det angivna antalet dygn får därför minskas i förhållande till djurets ålder.

5 § Nötkreatur i Stockholms, Uppsala, Södermanlands, Östergötlands, Jönköpings, Kronobergs, Kalmar, Gotlands, Västra Götalands, Värmlands, Örebro och Västmanlands län ska vistas ute enligt tabell 9.

Första stycket gäller inte nötkreatur som är undantagna i 10 eller 11 §§ djurskyddsförordningen och inte heller nötkreatur som är födda den 1 mars eller senare under det kalenderår som djuret fötts.

Tabell 9

Djurkategori	Nötkreatur som hålls för mjölkproduktion		Andra nötkreatur än sådana som hålls för mjölkproduktion	
	Utevistelse på bete under perioden 1 april - 31 oktober, minsta antalet dygn	Utevistelse på bete under perioden 1 maj – 15 september, minsta antalet dygn	Utevistelse under perioden 1 april - 31 oktober, minsta antalet dygn	Utevistelse under perioden 1 maj – 15 september, minsta antalet dygn
Ungdjur födda under februari månad ¹⁾		30 ²⁾		30 ³⁾
Ungdjur födda under januari månad ¹⁾		60 ²⁾		60 ³⁾
Övriga djur	90	60	90	60

¹⁾ Avser djurets första levnadsår.

²⁾ Enligt 10 § djurskyddsförordningen behöver kalvar inte hållas på bete. Det angivna antalet dygn får därför minskas i förhållande till djurets ålder.

³⁾ Enligt 11 § djurskyddsförordningen behöver kalvar inte hållas på bete eller på annat sätt vistas ute. Det angivna antalet dygn får därför minskas i förhållande till djurets ålder.

6 § Nötkreatur i Dalarnas, Gävleborgs, Västernorrlands, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län ska vistas ute enligt tabell 10.

Första stycket gäller inte nötkreatur som är undantagna i 10 eller 11 §§ djurskyddsförordningen och inte heller nötkreatur som är födda den 1 mars eller senare under det kalenderår som djuret fötts.

Tabell 10

Djurkategori	Nötkreatur som hålls för mjölkproduktion		Andra nötkreatur än sådana som hålls för mjölkproduktion	
	Utevistelse på bete under perioden 1 maj - 1 oktober, minsta antalet dygn	Utevistelse på bete under perioden 1 juni – 31 augusti, minsta antalet dygn	Utevistelse under perioden 1 maj - 1 oktober, minsta antalet dygn	Utevistelse under perioden 1 juni – 31 augusti, minsta antalet dygn
Ungdjur födda under februari månad ¹⁾		30 ²⁾		30 ³⁾
Övriga djur	60	30	60	30

¹⁾ Avser djurets första levnadsår.

²⁾ Enligt 10 § djurskyddsförordningen behöver kalvar inte hållas på bete. Det angivna antalet dygn får därför minskas i förhållande till djurets ålder.

³⁾ Enligt 11 § djurskyddsförordningen behöver kalvar inte hållas på bete eller på annat sätt vistas ute. Det angivna antalet dygn får därför minskas i förhållande till djurets ålder.

7 § Nötkreatur som hålls för mjölkproduktion ska anses hållna på bete i ett dygn om de under dygnet kommer ut och kan vistas ute under en sammanhängande tidsperiod på minst sex timmar. Övriga nötkreatur ska anses hållna ute i ett dygn om de kommer ut och kan vistas ute under en sammanhängande tidsperiod på 24 timmar.

8 § Undantag enligt 13 a § första stycket 2 djurskyddsförordningen från kravet i 10 § samma förordning om att nötkreatur som hålls för mjölkproduktion sommartid ska hållas på bete kan medges om villkoren i något av nedanstående fall är uppfyllda.

1. Dispensmyndigheten har funnit att det inte är möjligt att anordna betesdrift för samtliga djur som omfattas av beteskravet och att:

- samtliga sinkor hålls på bete under en tidsperiod av minst sex veckor,
- samtliga kvigor som är äldre än sex månader hålls på bete,
- verksamheten inte utvecklas så att fler djur behöver omfattas av undantag,
- stallmiljön och djurhälsan i besättningen är dokumenterat mycket god, samt
- alla djur som omfattas av undantaget ges möjlighet till motion under en sammanhängande period om minst två månader per år.

2. Dispensmyndigheten har funnit att oförutsedda eller speciella omständigheter förhindrar djurhållaren att hålla djur på bete och att djurhälsan och stallmiljön hålls på högsta möjliga nivå.

Allmänna råd till 13 a § djurskyddsförordningen

Särskilda skäl för att medge undantag från kravet på bete enligt 13 a § första stycket 2 djurskyddsförordningen, i enlighet med villkoren i 6 kap. 8 § 1 i föreskrifterna, kan anses föreligga för djurhållare med mjölkkor om Jordbruksverket efter en uttömmande utredning kan konstatera:

- att det inte finns godtagbara drivningsvägar till betesmarken och inte heller förutsättningar att anlägga sådana vägar,*
- att drivningsvägen mellan bete och mjölkningsplats överstiger en kilometer, eller*
- att det inte finns mark där bete är anlagt eller kan anläggas på ett godtagbart sätt.*

Särskilda skäl för att medge undantag enligt de ovannämnda bestämmelserna i djurskyddsförordningen bör inte anses föreligga om dispens tidigare medgivits i enlighet med villkoren 1 kap. 35 § 1, 2, 4 eller 5 i Djurskyddsmyndighetens föreskrifter och allmänna råd (DFS 2004:17) om djurhållning inom lantbruket m.m., om samma dispensgrunder åberopas för förnyad dispens.

Allmänna råd till 6 kap. 8 §

Mycket god stallmiljö enligt 8 § 1 d bör vara intygad av en sakkunnig person, såsom en byggnadsrådgivare vid länsstyrelsen, och anses föreligga endast om maximiventilationen minst uppfyller rekommendationerna i Svensk Standard SS 951051, inredningen håller god standard och stallet i övrigt väl uppfyller gällande djurskyddskrav.

Mycket god djurhälsa enligt samma punkt bör vara intygad av en veterinär med kännedom om hälsoläget i besättningen och anses föreligga endast om sjukdomsfrekvensen är låg och skötseln av djuren är god.

Kravet på motion under två månader enligt 8 § 1 e bör anses vara uppfyllt endast om djuren hålls i lösdriftsystem där de kan röra sig helt fritt eller om de får regelbunden daglig motion på annat sätt.

9 § Undantag enligt 8 § får medges för perioder om högst fem år i fråga om punkt 1 och högst ett år i fråga om punkt 2.

Utegångsdjur

10 § Endast djur som är lämpade för utevistelse under den kalla årstiden får hållas som utgångsdjur. En ytterligare förutsättning är att de yttre förhållandena såsom terräng och markbeskaffenhet är lämpliga för djuren.

11 § Utegångsdjur ska under den kalla årstiden när betestillväxt inte sker ha tillgång till ligghall eller annat stall som ger dem skydd mot väder och vind samt en torr och ren liggplats.

Allmänna råd till 6 kap. 11 §

En ligghall för utgångsdjur bör bestå av tre väggar och tak. Den öppna långsidan bör i normalfallet ha söderläge.

Om en ligghall inte har en öppen långsida bör den ha flera öppningar för att undvika att ranghöga djur hindrar övriga djur från att gå in eller ut ur ligghallen.

12 § Utan hinder av 11 § får utegångsdjur i besättningar, som är anslutna till ett kontrollprogram för utegångsdjur, hållas i enlighet med kontrollprogrammet.

Ikraftträdandebestämmelser

Dessa föreskrifter träder i kraft den XX YYY 2017 då Statens jordbruksverks föreskrifter och allmänna råd (SJVFS 2010:15) om djurhållning inom lantbruket m.m. upphör att gälla. De allmänna råden ska gälla från samma tidpunkt. Dock gäller att 2 kap. 14 § avseende besättningar som den 1 november 2014 endast håller ett nötkreatur träder i kraft vid den tidpunkt när det djuret lämnar produktionsplatsen.

LEIF DENNEBERG

Xxxxx Yyyy
(Avdelningen för djurskydd och hälsa)

Bilaga 2

Remiss Gris, Diarienummer 5.2.17-6546/17

**Statens jordbruksverks föreskrifter och allmänna råd
om grishållning inom lantbruket m.m.;**

SJVFS 2017:XX

Saknr L 106

Utkom från trycket
den XX yyy 2017

beslutade den XXX

Statens jordbruksverk föreskriver¹, med stöd av 2, 4, 8 a, 15, 17 och 18 §§ djurskyddsförordningen (1988:539) följande. Dessutom beslutar Jordbruksverket följande allmänna råd.

Innehållsförteckning

1 kap. Inledande bestämmelser	s. 2
Definitioner	s. 2
2 kap. Tillsyn och skötsel.....	s. 4
Tillsyn.....	s. 4
Skötsel	s. 4
3 kap. Utfodring och vattning	s. 5
Foder och dricksvatten	s. 5
Anordningar, installationer och utrymme	s. 6
4 kap. Stallmiljö.....	s. 7
Renhållning och strö.....	s. 7
Stallklimat och luftkvalitet	s. 8
Dagsljusinsläpp och belysning	s. 9
Buller	s. 10
5 kap. Utrymmen och utrustning.....	s. 10
Utrymmen.....	s. 10
Golv	s. 13
Brandskydd och elsäkerhet.....	s. 14
6 kap. Utevistelse	s. 14
Utomhusytor.....	s. 14
Utegångsdjur	s. 15
Ikraftträdanden.....	s. 15

¹ Jfr rådets direktiv 2008/119/EG av den 18 december 2008 om fastställande av lägsta djurskydds krav för kalvar (EGT L 10 15.1.2009, s. 7 Celex32008L0119), rådets direktiv 98/58/EG av den 20 juli 1998 om skydd av animalieproduktionens djur (EGT L 221, 8.8.1998, s. 23, Celex 31998L0058) senast ändrad genom rådets förordning (EG) nr 806/2003 (EGT L 122, 16.5.2003, s. 1, Celex 32003R0806) och rådets direktiv 2008/120/EG av den 18 december 2008 om fastställande av lägsta djurskydds krav vid svinhållning (EGT L 47, 18.2.09, s. 5 Celex 32008L0120). Anmälan har gjorts enligt Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2015/1535 av den 9 september 2015 om ett informationsförfarande beträffande tekniska föreskrifter och beträffande föreskrifter för informationssamhällets tjänster (EUT L 241, 17.9.2015, s. 1 Celex 32015L1535).

1 KAP. INLEDANDE BESTÄMMELSER

1 § Grundläggande bestämmelser om hur djur ska hållas och skötas finns i djurskyddslagen (1988:534) och djurskyddsförordningen (1988:539).

2 § Dessa föreskrifter och allmänna råd innehåller bestämmelser om hållande och skötsel av grisar inom lantbruket m.m.

3 § Grisar får hållas och skötas på annat sätt än vad som anges i dessa föreskrifter om en veterinär av veterinärmedicinska skäl har ordinerat detta.

4 § Om det finns särskilda skäl kan Jordbruksverket medge undantag från bestämmelserna i denna författning under förutsättning att det inte strider mot någon bindande EU-rättsakt.

5 § De mått som anges i denna författning är minsta mått och centrummått för normal inredning om inte annat anges. Avvikelse från föreskrivna mått kan dock godtas i befintliga stallar under förutsättning att följande kriterier uppfylls:

1. djurmiljön i stallet som helhet är mycket god,
2. konsekvenserna av måttavvikelsen bedöms endast ha ringa påverkan på djuret avseende den funktion som måttföreskriften syftar till,
3. måttavvikelsen innebär inte någon ökad risk för skador, stress eller ohälsa hos djuren, samt
4. måttavvikelsen innebär inte att tillsynen och skötseln av djuren försvåras.

Detsamma gäller vid förprövningspliktig ombyggnad av stallar om länsstyrelsen vid prövningen bedömer att kriterierna i punkterna 1 – 4 ovan uppfylls i stallet efter åtgärden och att planlösningen i stallet är god.

Definitioner

6 § Ord eller uttryck som används i denna författning har följande betydelse:

allmänna råd: definieras i 1 § författningssamlingsförordningen (1976:725) som sådana generella rekommendationer om tillämpningen av en författning som anger hur någon kan eller bör handla i ett visst hänseende,

dBA: enhet för mätning av bl.a. ljudnivå (ljudtrycksnivå). "A" anger att det ingående ljudet vägts över det standardiserade A-filtret före nivåangivelsen. dBSkalan är logaritmisk. En ökning eller minskning av ljudnivån med 10 dBA uppfattas av det mänskliga örat som en fördubbling respektive halvering av ljudet,

djurhållare: fysiska eller juridiska personer som enligt avtal eller lag ansvarar för eller handhar djur, oavsett om detta sker stadigvarande eller tillfälligt,

dränerande golv: ett samlingsbegrepp för genomsläppliga golv. Gödseldränerande golv är golv som är konstruerade för att släppa igenom träck, urin och i viss mån strömedel till ett underliggande utrymme. Urindränerande golv är golv som är konstruerade för att enbart släppa igenom urin och annan vätska,

foderliggbås: bås som är både utfodringsplats och liggplats för lösgående djur,

forcerad ventilation: ventilationsflöden som överstiger det dimensionerade maxventilationsflödet i ett slaktgrisstall enligt Svensk Standard (SS 95 10 51),

förvaringsutrymme: en bur eller annan behållare, ett rum, en inhägnad eller ett annat avgränsat utrymme, där djur hålls,

gödseldränerande golv: se dränerande golv,

hydda: flyttbart mindre stall som placeras utomhus med liggplatser för grisar,
hårdgjord yta: ytan anses vara hårdgjord om den består av betong, asfalt eller annat likvärdigt material,

kontinuerlig uppfödning: hållande av, i normalfallet, djur av olika åldrar i stall eller stallavdelning. Insättning av nya djur sker efterhand,

konventionell uppfödning i grisningsbox: suggan hålls lösgående tillsammans med smågrisarna i en box. Smågrisarna har tillgång till avskilt ligg- och utfodringsutrymme som är skyddat mot drag och som oftast är uppvärmsbart,

liggarea: avser boxareor som är godkända som liggytor. Anordningar för utfodring som inkräktar på liggarean inräknas inte i denna såvida inte annat framgår av denna författning,

liggbås: bås som endast är liggplats för lösgående djur,

ligghall: stall med liggplatser för lösgående djur. Djuren hålls inte instängda i stallet utan kan själv välja när de vill använda det,

omgångsuppfödning: hållande av djurgrupp/flock med individer av likartad ålder i eget stall eller egen stallavdelning. Insättning av ny djurgrupp sker inom en begränsad tidsperiod och inte förrän stallet eller stallavdelningen tömts helt,

ppm: koncentration av ett visst ämne mätt i miljondelar (parts per million),

slaktgrisar: grisar mellan ca 35 kg och slaktvikt,

spalt: mellanrummet mellan stavar i ett spaltgolv,

spaltgolv: spaltgolv är en typ av dränerande golv som består av stavar av t.ex. betong, trä, metall eller plast vilka läggs med visst avstånd från varandra,

stall: byggnad för hållande av djur,

stallavdelning: del av ett stall som är avskilt från andra delar av stallet, normalt med täta väggar,

ströad liggbås: en bås försedd med strö som i regel kräver daglig tillsyn och daglig utgödsling. Förbrukat och blött strömedel ersätts med nytt,

ströbädd: en bädd av strö som gödslas ut med ett intervall från någon eller några veckor upp till ett år. En ströbädd hålls torr genom att nytt strömedel tillförs ovanpå det gamla. En ströbädd som "brinner", dvs. utvecklar värme under en biologisk nedbrytningsprocess, kallas vanligen djupströbädd,

termisk komfort: djuren har termisk komfort inom den s.k. termoneutrala zonen. I denna zon kan djuren utan svårigheter upprätthålla sin värmebalans. Den termoneutrala zonen begränsas nedåt av den nedre kritiska temperaturen och uppåt av den övre kritiska temperaturen. När omgivningen har en temperatur under den undre kritiska temperaturen måste djuren öka sin ämnesomsättning och äta mer foder för att behålla sin kroppstemperatur. Vid temperaturer över den övre kritiska temperaturen kommer djurens kroppstemperatur att stiga på grund av att de av fysikaliska skäl inte kan bli av med sin överskottsvärme. De kritiska temperaturgränserna påverkas av en mängd faktorer såsom djurets vikt, djurets hälsa, utfodringsintensitet, lufthastighet, luftfuktighet, liggytor, strö, antal djur i gruppen samt djurens möjlighet till rörelse,

totalarea: begreppet avser areor där djuren kan röra sig utan hinder, som regel liggarea och gödslingsarea. Anordningar för utfodring som inkräktar på totalarean inräknas inte i denna såvida inte annat framgår av denna författning,

urindränerande golv: se dränerande golv,

utgångsdjur: djur som går ute eller har möjlighet att gå ut på betesmark eller i rasthage halva dygnet eller mer under den kalla årstiden då betestillväxt inte sker,

växande grisar: avvanda grisar med en vikt upp till ca 130 kg,

ätbås: bås som endast är ätplats för lösgående djur, samt
övertemperatur: skillnaden mellan förväntad och rådande, högre stalltemperatur.

2 KAP. TILLSYN OCH SKÖTSEL

Tillsyn

- 1 § Djurägaren och djurhållaren har ansvaret för djurens välbefinnande.
- 2 § Personer som har hand om grisar ska ha tillräckliga kunskaper och färdigheter samt vara tillräckligt många för att dessa föreskrifter ska kunna följas.
- 3 § Grisar ska normalt ses till minst en gång dagligen. Nyfödda, sjuka eller skadade grisar samt grisar som beter sig onormalt ska ses till oftare. Detsamma gäller för högdräktiga suggor eller gyltor, särskilt vid tiden kring förlossningen.
- 4 § Grisar ska hållas på ett sådant sätt att tillsynen över dem kan ske utan svårigheter.
- 5 § Klövarna på vuxna grisar ska inspekteras regelbundet och verkas vid behov.
- 6 § Automatiska system och anordningar som inverkar på djurskydd och djurhälsa ska kontrolleras dagligen.

Skötsel

Allmänna råd till 2 § djurskyddslagen

Uppfödning av växande grisar bör ske omgångsvis.

Grisar som väger mindre än 20 kg bör inte föras samman med grisar från andra besättningar.

Smågriskullarna bör efter eventuell kullutjämning hållas samman under tillväxttiden. En gris som har nedsatt förmåga att hävda sig i en smågriskull bör dock avlägsnas och inhysas i en miljö som är bättre anpassad för grisen.

- 7 § Grisar ska hållas tillfredsställande rena.
- 8 § Grisar ska hållas i par eller grupp. Under veckan före grisning och under grisning får dock suggor och gyltor hållas individuellt och utom synhåll för andra grisar.
Första stycket gäller inte galtar som hålls individuellt i boxar under förutsättning att galtarna kan höra, känna lukten av och se andra grisar.
- 9 § En gris som är särskilt aggressiv mot andra grisar får tillfälligt hållas individuellt i box som den kan vända sig i utan svårigheter.
- 10 § En digivande suggas rörelsefrihet får begränsas under smågrisarnas första levnadsdagar genom användande av skyddsgrind eller motsvarande anordning om hon uppvisar ett aggressivt eller onormalt beteende som utgör en uppenbar skaderisk för smågrisarna.

Skyddsgrind eller motsvarande anordning får också användas under det dagliga skötselarbetet om suggans beteende utgör en uppenbar skaderisk för skötaren samt när suggan hanteras för vård och behandling.

Grupphållna sugor och gyltor får stängas in i bås när de utfodras eller när de hanteras för vård och behandling.

11 § En gris rörelsefrihet får inte begränsas genom att en tyngd eller annat hindrande föremål fästs vid grisen. Rörelsefriheten får inte heller begränsas genom att olika delar av grisens kropp binds samman eller genom att grisen binds samman med ett annat djur.

12 § Vid drivning ska grisar hanteras lugnt. Grisar ska ha tillräckligt med utrymme för att kunna förflytta sig och ska tydligt kunna uppfatta drivvägen.

Allmänna råd till 2 kap. 12 § och 3 § djurskyddsförordningen

Grisstallar bör utformas så att flyttning, transport och utlastning av grisarna underlättas. Drivgångar bör ha släta ytor utan skarpa hörn.

Speciella utlastningsrum eller boxar bör inrättas vid behov.

Lastrampers lutning bör vara så liten som möjligt.

Drivning av grisar bör inte ske genom koppling till fordon.

13 § Elektriska pådrivare får endast användas av veterinär och då endast när denne anser det nödvändigt av veterinärmedicinska skäl.

14 § Föremål och ämnen som kan skada grisarna ska förvaras så att de är oåtkomliga för grisarna.

3 KAP. UTFODRING OCH VATTNING

Foder och dricksvatten

1 § Grisar ska dagligen ges foder av lämplig struktur.

Fodergivan ska garantera en tillräcklig, allsidig och välbalanserad näringstillförsel.

2 § Smågrisar får inte avvänjas förrän de uppnått 28 dagars ålder och ska då ha vant sig vid tillskottsfoder. Smågrisar får dock avvänjas upp till sju dagar tidigare under förutsättning att samtliga punkter nedan är uppfyllda.

1. Besättningen är ansluten till en frivillig organiserad hälsokontroll² med plan och riktlinjer som Jordbruksverket har godkänt med särskild hälsokontroll av smågrisar.
2. Besättningen är ansluten till det frivilliga biosäkerhetsprogrammet² ”Smittsäkrad besättning gris” och är ansluten till nivå ”Spets” enligt programmets plan och riktlinjerna.

---

² Bestämmelser om frivillig organiserad hälsokontroll finns i Statens jordbruksverks föreskrifter (SJVFS 2015:17) om frivillig organiserad hälsokontroll av husdjur.

3. Besättningen har en godkänd djurskyddsdeklaration³.
4. Smågrisarna föds upp omgångsvis under digivningsperioden. Efter digivningsperioden flyttas de avvanda grisarna till en annan stallavdelning där de föds upp omgångsvis. Under dessa perioder blandas inte grisarna med grisar från andra djurgrupper.
5. De stallavdelningar som används för uppfödning enligt punkt 4 är tomma på djur i minst fem dygn mellan varje djuromgång samt är rengjorda och desinficerade innan en ny omgång djur sätts in.
6. Vid kullutjämning under digivningsperioden flyttas inte någon smågris till en smågriskull där smågrisarna är äldre än 2 dygn.
7. När smågrisarna avvänjs äter de speciellt avpassat tillskottsfoder i tillräcklig mängd. Tillskottsfodret ska vara mjölkbaserat.
8. I varje djuromgång har högst 10 % av smågrisarna en avvänjningsålder som understiger 26 dygn.
9. Vid avvänjningen har smågrisarna en för sin ålder normal vikt.
10. Efter avvänjning förekommer inga beteendestörningar så som flanksugning, eller svansbitning annat än undantagsvis.
11. De stallavdelningar som används för uppfödning enligt punkt 4 har anläggning för tillskottsvärme.
12. Reservelverk finnas på anläggningen.

3 § Grisar ska ha fri tillgång till dricksvatten.

Anordningar, installationer och utrymme

4 § Utfodrings- och vattningssystem ska vara utformade, dimensionerade och placerade så att djuren lugnt och naturligt kan inta sitt foder och vatten.

Utmatningsöppningen på datafodervagnar får ha elektriska avvisare. Avvisarna ska vara så konstruerade att djuren enbart kommer i kontakt med dem vid försök att påverka öppningen och så att de inte skadar djuren.

Allmänna råd till 3 kap. 4 §

Främre delen av båsavskiljarna i ätbås och foderliggbås bör vara täta.

5 § En transponder- eller responderstyrd foderstation får inte användas för fler grisar än att alla hinner äta sin dygnstilldelning inom 12 timmar.

---

³ Bestämmelser om djurskyddsdeklaration finns i Statens jordbruksverks föreskrifter (SJVFS 2013:42) om läkemedel och läkemedelsanvändning.

6 § Minsta utrymme per djur vid rak foderplats vid samtidig utfodring av gruppållna grisar anges i tabell 1.

Tabell 1

	Utfodringsplats, m
Växande grisar, 10-130 kg	$= 0,164 + \frac{\text{vikt (kg)}}{538}$
Gylta eller liten sugga	0,45
Normalstor eller stor sugga	0,50

7 § Vattenförsörjning för gruppållna grisar anges i tabell 2.

Tabell 2

	Antal digivande suggor per		Antal övriga grisar per	
	vattenkopp	vattennippel	vattenkopp	vattennippel
Torrutfodring	20	10	40 ¹⁾	20
Blötutfodring	40 ¹⁾	20	80 ¹⁾	40 ¹⁾

¹⁾ Dock minst två vattenställ i grupper över 30 grisar.

4 KAP. STALLMILJÖ

Renhållning och strö

1 § Stallutrymmen ska rengöras och utgödsas minst en gång dagligen om inte systemet för djurhållning är uppbyggt för andra rutiner som ger god hygien.

Vid kontinuerlig djurhållning ska stall eller stallavdelning rengöras noggrant minst en gång årligen. Vid omgångsuppfödning ska stall eller stallavdelning rengöras noggrant före varje insättning av en ny omgång djur.

2 § Liggytor ska hållas rena och torra samt vara anpassade efter djurslag och stallklimat (termisk komfort).

Allmänna råd till 4 kap. 2 §

Under den kalla årstiden bör liggytorna i stallar med utomhusliknande klimat vara försedda med en bädd av halm eller annat skyddande material som är lämpligt för djuren.

3 § Strömedel ska vara av lämplig typ och ha god hygienisk kvalitet.

4 § Strömedel till grisar ska ha sådana egenskaper samt ges i sådan mängd att grisarnas sysselsättningsbehov och komfortbehov tillgodoses.

Allmänna råd till 4 kap. 4 §

Strömedel till grisar bör innehålla material som grisarna kan böka i, undersöka och tugga. Vid uppfödning i konventionell grisionsbox bör strömedlet också ge ett skyddande liggunderlag för suggan och smågrisarna under smågrisarnas första levnadsvecka.

5 § Under veckan före grisning ska suggor och gyltor ha tillgång till strömedel som ger dem möjlighet att utföra bobygnadsbeteenden.

Allmänna råd till 4 kap. 5 §

Utgödslingssystem i stallavdelningar med konventionella grisionsboxar bör vara anpassat för hantering av stora strömmängder.

Stallklimat och luftkvalitet

6 § I stall ska djuren ha ett klimat som är anpassat till djurslaget och djurhållningsformen (termisk komfort).

Allmänna råd till 4 kap. 6 §

Slaktgrisstallar bör vara utrustade med duschsystem eller andra anordningar som kan ge djuren svalka under den varma årstiden.

Värmeisolerade stallar för växande grisar bör vara utrustade med anläggning för tillskottsvärme under den kalla årstiden.

7 § I värmeisolerade stallar får den relativa luftfuktigheten under vintern inte annat än undantagsvis överstiga 80 procent, såvida inte stalltemperaturen understiger 10°C. I sådana fall får den numeriska summan av stalltemperaturen och relativa fuktigheten inte överstiga 90.

I oisolerade stallar får den relativa fuktigheten inte annat än undantagsvis överstiga uteluftens relativa fuktighet med mer än 10 procentenheter.

8 § I ett stall får grisar endast tillfälligtvis utsättas för luftföroreningar som överstiger följande värden:

- ammoniak: 10 ppm,
- koldioxid: 3 000 ppm,
- svavelväte: 0,5 ppm,
- organiskt damm: 10 mg/m³.

9 § Utgödslingssystem ska vara utformade så att djur i en stallavdelning inte kommer i direktkontakt med gödsel från annan avdelning.

Luft får inte tas in i en stallavdelning via ett utgödslings- eller urindräningsystem eller via utrymmen som kan innehålla luftföroreningar eller smittämnen som kan påverka djurens hälsa negativt.

Öppningar mellan stallavdelningar ska kunna stängas och vara stängda när de inte används.

10 § Vid vakuumutgödsling ska gödselledningarnas diameter minst vara 300 mm. Systemet ska i övrigt utformas och skötas så att luft förhindras att strömma in i stallet via utgödslingssystemet.

Utgödsling ska ske med högst 14 dagars intervall.

11 § I mekaniskt ventilerade stallar ska det finnas nödventilation.

12 § Mekaniskt ventilerade stallavdelningar för grisar ska vara utrustade med larmanordning som varnar för

1. övertemperatur,
2. strömavbrott,
3. fel på larmanordningen, och
4. fel på frånluftsfläktar för minimiventilation och gödselgasventilation.

Larmanordningen ska vara utformad så att larmet uppmärksammas på ett betryggande sätt.

Utrustningen ska kontrolleras regelbundet och före varje insättning av en ny omgång djur.

Första stycket gäller inte om nödventilationen fungerar automatiskt vid övertemperatur och vid strömavbrott i avdelningar med plats för högst;

- a) 30 digivande suggor med smågrisar,
- b) 330 avvanda grisar upp till 35 kg,
- c) 150 slaktgrisar, eller
- d) 100 övriga grisar.

Allmänna råd till 2 § djurskyddslagen

Även stallar med mekanisk ventilation utan krav på larm bör vara utrustade med en larmanordning som varnar för övertemperaturer, strömavbrott och fel på larmanordningen om ett ventilationsbortfall bedöms kunna medföra lidande för djuren.

Dagsljusinsläpp och belysning

13 § Djurstallar får vara försedda med andra ljusinsläpp för dagsljus än fönster.

14 § Grisstallar som saknar fönster för dagsljus och som var i bruk före den 1 juli 1989 behöver inte förses med fönster om inte förprövningspliktig till- eller ombyggnad genomförs.

15 § Grisar ska ha tillgång till dagsljus och belysning som stödjer deras dygnsrytm och beteendebest. .

Grisar ska under en sammanhängande tidsperiod på minst 8 timmar per dygn hållas i en miljö där ljusintensiteten är minst 40 lux.

16 § Stallar ska vara försedda med fast monterad belysning som inte förorsakar djuren obehag och som medger att tillsyn kan utövas utan svårigheter.

Kravet på fast monterad belysning i första stycket gäller inte för ligghallar och hyddor under förutsättning att tillräcklig belysning som möjliggör tillsyn är ordnad på annat sätt.

Buller

17 § Buller i stallar får inte ha en sådan nivå och frekvens att det påverkar grisarnas hälsa menligt.

I stallar får grisar endast tillfälligtvis utsättas för mekaniskt buller överstigande 65 dBA. I stallar med slaktgrisar får dock bullernivån 65 dBA överstigas vid forcerad ventilation då väderleken kräver detta under förutsättning att bullernivån inte överstiger 75 dBA.

5 KAP. UTRYMMEN OCH UTRUSTNING

Utrymmen

1 § Grisar som behöver särskild vård ska kunna tas omhand lösgående i ett närbeläget utrymme och ska där vid behov kunna hysas individuellt. Utrymmet ska ha ett klimat som djuren är vana vid.

För utegångsdjur och för grisar som under den kalla årstiden hålls i stallar med utomhusliknande klimat ska det även finnas behandlingsplatser som kan värmas upp eller på annat sätt vara anpassade så att grisarnas behov av termisk komfort tillgodoses.

Allmänna råd till 5 kap. 1 §

För grisar utom utegångsdjur bör det utrymme som avses i föreskriften kunna hysa minst vart 25:e djur.

För utegångsdjur bör det utrymme som avses i föreskriften kunna hysa minst vart 50:e djur.

För utegångsdjur bör ett sådant utrymme som avses i föreskriften vara placerat eller kunna iordningställas så att det är tillgängligt inom en halvtimme för den gris som behöver tas om hand i utrymmet.

Ett behandlingsutrymme som ska kunna värmas upp bör utformas så att uppvärmning till minst 10°C kan ske inom en timma.

2 § I stallar för slaktgrisar med kontinuerlig uppfödning får en stallavdelning hålla högst 200 slaktgrisar. I stallar för slaktgrisar med omgångsuppfödning och rekrytering från mer än en besättning får högst 400 slaktgrisar hållas i samma stallavdelning. I stallar för slaktgrisar med omgångsuppfödning där rekrytering av slaktgrisar sker från mer än en besättning men högst tre besättningar får dock upp till 600 grisar hållas i samma stallavdelning under förutsättning att samtliga punkter nedan är uppfyllda.

1. Besättningen är ansluten till en frivillig organiserad hälsokontroll⁴ med plan och riktlinjer som godkänts av Jordbruksverket.
2. Besättningen är ansluten till det frivilliga biosäkerhetsprogrammet⁴ ”Smittsäkrad besättning gris” och är ansluten till nivå ”Spets” enligt programmets plan och riktlinjerna.
3. Stallavdelningen är rengjord, desinficerad samt därefter tom på djur i minst 5 dygn innan insättning av en ny djuromgång påbörjas.

⁴ Bestämmelser om frivillig organiserad hälsokontroll finns i Statens jordbruksverks föreskrifter (SJVFS 2015:17) om frivillig organiserad hälsokontroll av husdjur.

4. Insättning av en djuromgång sker inom en tidsperiod på 5 dygn.

En stallavdelning med omgångsuppfödning av växande grisar ska vara utformad så att djuren kan tas till och från stallavdelningen utan att behöva passera via en annan stallavdelning.

3 § I ett stall ska grisar ha tillgång till utrymme som ger dem möjlighet att utnyttja olika delar av utrymmet för att ligga, äta och gödsla.

4 § Inför grisning ska suggor och gyltor kunna disponera utrymmet i en grisningsbox så att de kan utföra bobyggnadsbeteenden.

5 § Vid konventionell uppfödning i grisningsbox ska smågrisar under den första levnadsmånaden ha en liggplats som är avskild från suggan.

6 § Minsta utrymme per djur i hyddor eller boxar utan liggbås eller foderliggbås för vuxna djur anges i tabell 3.

Tabell 3

		Ströad liggbbox ¹⁾		Ströbäddsbox	Minsta boxsida m
		Liggarea ³⁾ m ²	Totalarea ⁴⁾ m ²	Totalarea m ²	
<i>Galt</i>		6	7 ²⁾	7	
<i>Digivande sugga</i>		4 ^{5) 6)}	6 ^{5) 6)}	7	
<i>Sinsugga</i>	< 6 djur / grupp	1,1	2,48	2,5	2,4
	6-39 djur / grupp	1,1	2,25	2,5	2,8
	≥ 40 djur / grupp	1,1	2,05	2,5	2,8
<i>Dräktig gylta</i>	< 6 djur / grupp	0,9	1,81	enligt 8 §	2,4
	≥ 6 djur / grupp	0,9	1,64	enligt 8 §	2,8

¹⁾ En box eller hydda får inte inom angiven area vara utformad på ett sådant sätt att svårigheter uppstår för djuren att vända sig i boxen, hyddan eller avgränsad gödselgång.

²⁾ 10 m² om betäckning sker i boxen.

³⁾ Liggarean får inte vara försedd med dränerande golv på annat sätt än vad som framgår av 14 §.

⁴⁾ Ätbås får inräknas i totalarean under förutsättning att funktionen i boxen inte påverkas negativt.

⁵⁾ Fodertråg får inräknas i arean under förutsättning att funktionen i boxen inte påverkas negativt.

⁶⁾ Upp till 0,5 m² av angiven area får i anslutning till boxväggarna göras otillgänglig för smågrisarna.

7 § Minsta utrymme i gemensambox med foderliggbås anges i tabell 4.

Tabell 4

Djurkategori	Totalarea ¹⁾ per djur, m ²	Gångbredd	
		Mellan båsråd och vägg, m	Mellan två båsrader, m
<i>Gylta eller liten sugga</i>	2,52	2,60 ²⁾	3,00
<i>Normalstor eller stor sugga</i>	2,94	2,80 ³⁾	3,00

¹⁾ Foderliggbås får inräknas i totalarean.

²⁾ I boxar med högst 20 foderliggbås får gångbredden minskas till 2,00 m om grisarna har ständig tillgång till en sammanhängande rektangulär yta fri från hinder med en minsta area på 9,60 m² och med en kortaste sida på minst 2,40 m.

³⁾ I boxar med 20 foderliggbås får gångbredden minskas till 2,20 m om grisarna har ständig tillgång till en sammanhängande rektangulär yta fri från hinder med en minsta area på 11,75 m² och med en kortaste sida på minst 2,80 m.

8 § Minsta utrymme per djur i boxar med växande grisar, 10 - 130 kg anges i tabell 5.

Tabell 5

	Liggarea, m ²	Totalarea, m ²
<i>Ströad liggbox ¹⁾</i>	$= 0,10 + \frac{\text{vikt (kg)}}{167}$	$= 0,17 + \frac{\text{vikt (kg)}}{130}$
<i>Ströbäddsbox ¹⁾</i>		$= 0,20 + \frac{\text{vikt (kg)}}{84}$

¹⁾ En box får inte inom angivna areor vara utformad på ett sådant sätt att svårigheter uppstår för djuren att vända sig i boxen eller avgränsad gödselgång.

9 § Minsta utrymme per djur i ligghall eller hydda för grisar som hålls som utegångsdjur ska vara lika med liggarean i ströad liggbox.

10 § Minsta utrymme i bås anges i tabell 6.

Tabell 6

		Längd, m	Bredd, m
<i>Liggbås, foderliggbås</i>	<i>Gylta eller liten sugga</i>	2,00	0,60
	<i>Normalstor eller stor sugga</i>	2,00	0,70
<i>Ätbås</i>	<i>Gylta eller liten sugga</i>	2,00 ¹⁾	0,45
	<i>Normalstor eller stor sugga</i>	2,00 ¹⁾	0,50

¹⁾ Inklusive utrymme för utfodring. Dock får tråg inte inkräkta mer än 0,3 m i båset.

11 § Bås för gruppållna grisar ska vara utrustat med en skyddsanordning baktill som hindrar grisarna från att skada varandra.

Golv

12 § Golv och liggytor ska ha en jämn och halksäker yta.

Boxar eller liggytor med rörligt golv samt utgödslingssystem i öppna skrapgångar ska utrustas, utformas och skötas så att djuren inte tillfogas skador och så att utrustningen inte inverkar menligt på djurens beteende och hälsa.

Detsamma gäller utformningen av dränerande golvytor.

13 § Grisarnas liggplats får inte bestå av gödseldränerande golv.

14 § Minst tre fjärdedelar av föreskriven liggarea i en ströad liggbox för digivande sugga ska bestå av ett golv som inte är dränerande golv. Denna del av liggarean ska vara en sammanhängande rektangulär yta som spänner över hela boxbredden. Övrig del av den föreskrivna liggarean får bestå av dränerande golv med en största spaltöppning på 11 mm och med en minsta stavbredd på 11 mm. Om det dränerande golvet är av betong ska stavbredden dock vara minst 80 mm.

15 § Mått för dränerande spaltgolv av betong och spaltgolvskassetter av betong anges i tabell 7.

Tabell 7

	Största spalt, mm	Stavbredd, mm	Ungefärligt viktintervall, kg
<i>Födsel – avvänjning</i>	11	50	- 9
<i>Avvänjning – 10 veckor</i>	14	50	9 - 25
<i>10 veckor – 120 kg</i>	18	80	25 - 120
<i>Vuxna grisar</i>	20	80	> 120

Brandskydd och elsäkerhet

16 § Vid förprövningspliktig ny-, till- eller ombyggnad av stallar ska dessa utformas så att det för djuren finns godtagbart byggnadstekniskt eller likvärdigt skydd mot brand samt godtagbara förutsättningar att rädda djuren vid brand.

Detsamma gäller när en stallbyggnad ändras eller används på ett sätt som innebär en ökad brandrisk.

Allmänna råd till 5 kap. 16 §

Lantbrukets brandskyddskommittés rekommendationer bör följas vid nybyggnad och större om- och tillbyggnad av stall.

17 § Fönster, belysningsanordningar, elektriska ledningar och andra elinstallationer som djuren kan nå ska vara försedda med lämpliga skydd eller vara utförda så att det inte föreligger någon skaderisk.

18 § Det ska finnas en godtagbar plan för hur djurskyddet ska upprätthållas vid elavbrott.

6 KAP. UTEVISTELSE

Utomhusytor

1 § Stängsel ska vara väl uppsatt och underhållet samt i övrigt utformat och anordnat på ett sådant sätt att djur som hålls inom stängslet eller drivs mellan stängsel inte skadas.

Stängsel som innehåller taggtråd får inte användas.

2 § Utomhusytor ska vara fria från föremål med uppenbar risk att skada djuren.

3 § Markytor som är hårt belastade av djuren ska vara hårdgjorda, dränerade eller naturligt ha motsvarande funktion.

4 § Grisar som hålls utomhus under den varma årstiden ska ha tillgång till plats som ger skydd mot direkt solstrålning, stark vind och nederbörd.

Allmänna råd till 4 § djurskyddslagen

Grisar som hålls utomhus under den varma årstiden bör ha tillgång till gyttebad.

Utegångsdjur

5 § Endast grisar som är lämpade för utevistelse under den kalla årstiden får hållas som utegångsdjur. En ytterligare förutsättning är att de yttre förhållandena såsom terräng och markbeskaffenhet är lämpliga för grisarna.

6 § Utegångsdjur ska under den kalla årstiden när betestillväxt inte sker ha tillgång till ligghall eller annat stall som ger dem skydd mot väder och vind samt en torr och ren liggplats.

Allmänna råd till 6 kap. 6 §

En ligghall för utegångsdjur bör bestå av tre väggar och tak. Den öppna långsidan bör i normalfallet ha söderläge.

Om en ligghall inte har en öppen långsida bör den ha flera öppningar för att undvika att ranghöga djur hindrar övriga djur från att gå in eller ut ur ligghallen.

Ikraftträdandebestämmelser

Dessa föreskrifter träder i kraft den XX YYY 2017 då Statens jordbruksverks föreskrifter och allmänna råd (SJVFS 2010:15) om djurhållning inom lantbruket m.m upphör att gälla. De allmänna råden ska gälla från samma tidpunkt.

LEIF DENNEBERG

Xxxxx Yyyy
(Avdelningen för djurskydd och hälsa)

Vid **Institutionen för husdjurens miljö och hälsa** finns tre publikationsserier:

- **Avhandlingar:** Här publiceras masters- och licentiatavhandlingar
- **Rapporter:** Här publiceras olika typer av vetenskapliga rapporter från institutionen.
- **Studentarbeten:** Här publiceras olika typer av studentarbeten, bl.a. examensarbeten, vanligtvis omfattande 7,5-30 hp. Studentarbeten ingår som en obligatorisk del i olika program och syftar till att under handledning ge den studerande träning i att självständigt och på ett vetenskapligt sätt lösa en uppgift. Arbetenas innehåll, resultat och slutsatser bör således bedömas mot denna bakgrund.

Vill du veta mer om institutionens publikationer kan du hitta det här:
www.slu.se/husdjurmiljohalsa

DISTRIBUTION:

Sveriges lantbruksuniversitet
Fakulteten för veterinärmedicin och
husdjursvetenskap
Institutionen för husdjurens miljö och hälsa

Box 234
532 23 Skara
Tel 0511-67 000
E-post: hmh@slu.se
www.slu.se/husdjurmiljohalsa

Swedish University of Agricultural Sciences
Faculty of Veterinary Medicine and Animal
Science
Department of Animal Environment and
Health
P.O.B. 234
SE-532 23 Skara, Sweden
Phone: +46 (0)511-67 000
E-mail: hmh@slu.se
www.slu.se/animalenvironmenthealth